T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
PARA, SERMAYE PİYASALARI VE FİNANSAL KURUMLAR
BİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAYAT DIŞI SİGORTA ŞİRKETLERİNDE TEKNİK KARŞILIKLARIN FİNANSAL YAPI ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

HAKAN ALKAN

2501140753

TEZ DANIŞMANI
YARD. DOÇ. DR. ARİF SALDANLI

İSTANBUL-2017

T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS
TEZ ONAYI

ÖĞRENCİNİN;

Adı ve Soyadı	:	HAKAN ALKAN	**Numarası**	: 2501140753
Anabilim Dalı / Anasanat Dalı / Programı	:	PARA SER.PİY.VE FİN.KUR.	**Danışmanı**	: YRD.DOÇ.DR.ARİF SALDANLI
Tez Savunma Tarihi	:	23.11.2017	**Saati**	: 13:30
Tez Başlığı	:	HAYAT DIŞI SİGORTA ŞİRKETLERİNDE TEKNİK KARŞILIKLARIN FİNANSAL YAPI ÜZERİNDEKİ ETKİSİ		

TEZ SAVUNMA SINAVI, İÜ Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmeliği'nin **36. Maddesi** uyarınca yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin **KABULÜNE** OYBİRLİĞİ / ~~OYÇOKLUĞUYLA~~ karar verilmiştir.

JÜRİ ÜYESİ	İMZA	KANAATİ (KABUL / RED / DÜZELTME)
1- YRD.DOÇ.DR.ARİF SALDANLI		KABUL
2- YRD.DOÇ.DR.HAKAN BEKTAŞ		KABUL
3- YRD.DOÇ.DR.ALİ KABLAN		KABUL

YEDEK JÜRİ ÜYESİ	İMZA	KANAATİ (KABUL / RED / DÜZELTME)
1-DOÇ.DR.VELİ YILANCI		
2- YRD.DOÇ.DR.MEHMET SABRİ TOPAK		

ÖZ

HAYAT DIŞI SİGORTA ŞİRKETLERİNDE TEKNİK KARŞILIKLARIN FİNANSAL YAPI ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

Hakan ALKAN

Birinci bölümde sigortacılık ve sigorta şirket türleri hakkında kısa bilgi verildikten sonra hayat dışı sigorta şirketlerinin karşı karşıya olduğu risk grupları hakkında açıklamalar yapılarak, ayrılan teknik karşılıklar ve sigorta şirketleri için arz ettikleri önem dile getirilmiştir.

İkinci bölümde sigorta şirketlerinin mali bünyelerini etkileyen en önemli faktör olan prim artışları ve bu artışa bağlı olarak değişen teknik karşılıkların yatırıldıkları finansal varlıklar, bu varlıklara ilişkin sınırlamalar ve piyasa faiz haddindeki değişimin yine teknik karşılıkların yatırılacağı varlıklara olan etkisi; teknik karşılıkların ve bunların getirdiği yükümlülüklerin özellikle bilanço ve gelir tablosu rakamlarını, aktif pasif yönetimi ve şirketin mali bünyesi bağlamında nasıl etkilediği açıklanmıştır

Üçüncü bölümde ise bir modelleme yapılarak, sigorta şirketinin ayırmak durumunda olduğu teknik karşılıklarının yapısı irdelenerek, KPK'nın özellikle MTK'dan farklı olduğu ve kısa vadeli bir yükümlülük olarak değerlendirilemeyeceği esas alınarak bu karşılığa tekabül eden varlıkların uzun vadeli yatırımlarda değerlendirilmesi durumunda karlılığın artacağı diyagramlarla ortaya konulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Teknik Karşılıklar, Kazanılmamış Primler Karşılıkları, Uzun ve Kısa Vadeli Yatırımlar, Karlılık

ABSTRACT

TECHNICAL PROVISIONS OF NON LİFE INSURANCE COMPANIES THE IMPACT ON FINANCIAL STRUCTURE

Hakan ALKAN

In the first chapter after giving little one acknowledge about insurance and types of insurance companies that are facing risks groups made remarks about and importance of technical provisions for insurance company

In the second chapter general acknowledges had been given about increasing premium, fininacial assets, technical provisions, limitations on assets that invested for technical provisions, the effect of market interest rates on assets that invested for technical provisions and especially effects on liabilities of techinical provisions on balance sheet, income statement figures and in the context of management of active and passive had been explained.

In the third chapter the provision for unearned premiums and claims provisions had been considered separately and differently between each other and that sitiuation had been mentioned and illustrated with a diagram that if the assets of equivalent amount of unearned premium provision invested on long-term investment instruments, profitability would incerased.

Keywords: technical provisions, unearned premiums provisions, short-term invetsment, long-term investment, profitability

ÖNSÖZ

Sigorta şirketleri klasik olarak teknik karşılıklarını riski az olan yatırım araçlarına yönlendirmek suretiyle, varlık portföylerinde muhafazakar bir yaklaşım sergilemektedirler. Ancak sigorta şirketlerinin teknik tarafta, yüklendikleri sorumluluklara ilişkin olarak prim gelirleri giderek azalmaktadır. Günümüz glabal ekonomisinde temel göstergeleri altüst eden düşük faiz oranları ve piyasalardaki oynaklık, muhafazakar yaklaşım sergileyen sigorta şirketlerini, yatırımların karlılığı açısından zorlamaktadır. Yatırım portföyünde ani değişimler gerçekleştirmek sigorta sektörünün muhafazakar yatırım yaklaşımı ile uygun düşmemekle beraber, sigorta şirketlerinin varlık portföyü yapısının bazı değişimler göstermesi olasıdır. Bu bağlamda çalışmamızda, hayat dışı sigorta şirketlerinin teknik karşılıklarından, kazanılmamış primler karşılıklarına tekabül eden varlıklarını kısa vadeli yatırımlar yerine uzun vadeli yatırımlara yönlendirmek suretiyle yatırım gelirlerinin artırılabileceği gösterilmeye çalışılmıştır. Bunun için bir sigorta şirketinin prim artışları ile teknik karşıkları ile kısa ve uzun vadeli yatırım seçenekleri ilişkilendirilerek veri analizi varsayımları kapsamında ekonometrik modeller kurulmuş ve her iki model yorumlanmıştır.

Tezimin yazım aşamasında yardımlarını ve desteklerini benden esirgemeyen kıymetli hocam Yard. Doç. Dr. Arif SALDANLI'ya, çok değerli arkadaşım Serdar KUTLUER'e ve canımdan çok sevdiğim aileme teşekkür ediyorum.

Hakan ALKAN

İstanbul - Temmuz 2017

İÇİNDEKİLER

ABSTRACT ..... **iv**

ÖNSÖZ ..... **v**

İÇİNDEKİLER ..... **vi**

KISALTMALAR LİSTESİ ..... **viii**

TABLOLAR LİSTESİ ..... **ix**

GRAFİKLER LİSTESİ ..... **x**

GİRİŞ **1**

BİRİNCİ BÖLÜM **2**

SİGORTACILIK VE HAYAT DIŞI SİGORTA ŞİRKETLERİNDE RİSK GRUPLARI VE TEKNİK KARŞILIKLAR HAKKINDA KAVRAMSAL BİLGİLER **2**

1.1. Sigortanın Tanımı ve Konusu 2

1.2. Sigorta Şirket Türleri 3

1.3. Hayat Dışı Sigorta Şirketlerinde Risk ve Risk Grupları 4

1.3.1. Aktif Riski 6

1.3.2. Reasürans Riski 7

1.3.3. Aşırı Prim Artışı Riski 7

1.3.4. Muallak Tazminat Karşılığı Riski 8

1.3.5. Yazım Riski 9

1.3.6. Kur Riski 9

1.4. Hayat Dışı Sigorta Şirketlerinde Ayrılan Teknik Karşılıklar 10

1.4.1. Kazanılmamış Primler Karşılığı (KPK) 10

1.4.2. Muallak Tazminat Karşılığı (MTK) 10

1.4.2.1. Tahakkuk Eden Muallak Tazminat Karşılıkları 12

1.4.2.2. Gerçekleşmiş Ancak Rapor Edilmemiş Tazminat Bedelleri (IBNR) 12
1.4.2.3. Devam Eden Riskler Karşılığı (DERK) 13
1.4.2.4 Dengeleme Karşılığı 14

İKİNCİ BÖLÜM **16**

2.1. Teknik Karşılıkların Yatırılmış Olduğu Varlıklar 16

2.2. Teknik Karşılıkları Karşılayan Varlıkların Hesaplanması 18

2.3. Sigorta Prim Artış Ya Da Azalışlarının Teknik Karşılıklara Etkisi 18

2.4. Piyasa Faiz Haddindeki Değişimin Teknik Karşılıkların Yatırılacağı Varlıklara Etkisi 19

2.5. Hayat Dışı Sigorta Şirketinde Prim Artış ve Azalışları İle Ayrılan Teknik Karşılıklara Bağlı Olarak Finansal Yapısın Daki Değişim 22
2.5.1 Teknik Karşılıkların Mali Tablolara Etkisi 22
2.5.1.1 Sigorta Şirketlerinde Mali Tablolar 22
2.5.1.2. Teknik Karşılıkların Bilançoda Gösterilmesi 24
2.5.1.3. Teknik Karşılıkların Gelir Tablosunda Gösterilmesi 31
2.5.2 Sigorta Teknik Karşılıklarına İlişkin Finansal Tablo Analizleri 35

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM **40**

BİR SİGORTA ŞİRKETİNİN TEKNİK KARŞILIKLARA BAĞLI OLARAK DEĞİŞEN OPTİMUM FİNANSAL YAPI ORANLARININ VE KARLILIĞIN DURUMU **40**

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME 48

KAYNAKÇA 55

KISALTMALAR LİSTESİ

AB	**:**	Avrupa Birliği
AZMM	**:**	Aktüeryal Zincirleme Merdiven Metodu
DERK	**:**	Devam Eden Riskler Karşılığı
IBNR	**:**	Gerçekleşmiş Ancak Rapor Edilmemiş Tazminat Bedelleri
KPK	**:**	Kazanılmamış Primler Karşılığı
MTK	**:**	Muallak Tazminat Karşılığı

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1. Sigorta Şirketlerinin ayrıntılı solo bilançosu örneği, s.26

Tablo 2. Sigorta Şirketlerinin ayrıntılı solo gelir tablosu örneği, s.32

Tablo 3. Yıllar itibariyle prim ve teknik karşılıkların değişimi, s.41

Tablo 4. KPK kısa vadeli yatırımlarda değerlendirildiğinde yatırım gelirleri tablosu, s.43

Tablo 5. KPK uzun vadeli yatırımlarda değerlendirildiğinde yatırım gelirleri tablosu, s.45

GRAFİKLER LİSTESİ

Grafik 1. KPK'nın kısa vadeli yatırımlarda değerlendirilmesi halinde yatırım gelirleri, s.44

Grafik 2. Teknik karşılıkların kısa vadeli yatırımlarda değerlendirilmesi durumunda elde edilen gelirlerin öz sermaye'ye etkisi, s.45

Grafik 3. KPK'nın uzun vadeli yatırımlarda değerlendirilmesi halinde yatırım gelirleri, s.46

Grafik 4. Teknik karşılıkların uzun vadeli yatırımlarda değerlendirilmesi durumunda elde edilen gelirlerin öz sermaye'ye etkisi, s.47

Grafik 5. KPK'nın kısa ve uzun vadeli yatırımlarda değerlendirilmesi halinde elde edilecek gelirlerin karşılaştırılması, s.48

GİRİŞ

Sigorta şirketleri, gerçek kişilerin ve firmaların maruz kalacakları risklere karşı verdiği teminatlar sayesinde topladığı primlerle önemli bir tasarruf kaynağı yaratmak gibi önemli bir işleve sahiptir. Sigorta şirketleri bu işlevleri görürken öncelikle mali bünyelerini ve finansal yapılarını sağlam tutmak zorundadırlar.

Dünyanın her tarafında görülen globalleşme ve liberal ekonomi politikalarının uygulanması, sigortacılık ve ve finans sektörüne yeni bir yapılanma getirmiş ve rekabeti olabildiğince artırmıştır. Sigorta şirketlerinin bu aşırı rekabet ya da başka sebeplerle finansal açıdan güç duruma düşmeleri sadece sigorta şirketlerini ilgilendiren bir durum olmayıp teminat verilen tüm sigortalıları ilgilendiren bir durumu ifade etmektedir.

Sigorta şirketleri geniş kitleleri ilgilendiren bir alanda faaliyet gösterdikleri için diğer ticaret şirketlerinden farklı muhasebe hesaplarına ve özel yasal düzenlemelere sahiptirler. Bu bağlamda sigorta şirketlerinin karlılığı ve mali bünye sağlamlığı (solvency margin) büyük önem arz etmektedir. Karlılığı belirleyen en önemli faktör de teknik karşılıklar olup sigorta şirketinin yükümlülüklerini ifade etmektedir.

Buradaki amacımız karlılığını devam ettirmesi ve yükümlülüklerini yerine getirmesi sigortalılar için de büyük önem arz eden, sigorta şirketlerinin teknik karşılıklarının irdelemesinin yapılarak aktif pasif yönetimi bağlamında ve finansal gelirlerin artırılması yönünde öneriler oluşturmaktır.

BİRİNCİ BÖLÜM
SİGORTACILIK VE HAYAT DIŞI SİGORTA ŞİRKETLERİNDE RİSK GRUPLARI VE TEKNİK KARŞILIKLAR HAKKINDA KAVRAMSAL BİLGİLER

1.1. SİGORTANIN TANIMI VE KONUSU

Sigorta, aynı türden rizikolara maruz kalabilecek olan kişilerin belirli bir prim karşılığında ve kararlaştırılan süre içinde sigorta kuruluşları tarafından teminat altına alınması ve risklerin gerçekleşmesi durumunda zararlarının tazmin edilmesi olarak tanımlanabilir.

Sigorta sözleşmesinde kişilerin para ile ölçülebilen menfaatlerinde, meydana gelen riskler sonucunda oluşan zararın tazmin edilmesi veya kişilerin yaşam süreleri nedeniyle ya da yaşamlarında vuku bulan belirli olaylar nedeniyle bir tazminat ödenmesi taahhüt edilmektedir.

Sigorta teminatı veren kuruluşlar, aynı risk altındaki sigortalılardan aldıkları primleri bir havuzda toplamakta ve bu risklerin gerçekleşmesi durumunda da zarara uğrayanların zararını bu havuzdan karşılayarak sigortalıları hasar öncesi duruma getirmektedirler.

İtalyanca "sicurta" kelimesinden gelip dilimize yerleşen sigorta, bir zarar doğuran veya meydana gelen bir hadisenin, tehlikenin sonuçlarını sigorta şirketinin üstlenmesidir. Buna karşı menfaatini veya canını sigorta ettiren şahıs da bir para ödemektedir.1

Sigortacılık, gelişmekte olan ve özellikle ekonomik ve siyasi istikrarı sağlamış olan gelişmiş ülkelerde ekonomik faaliyetlerin yürütülmesinde büyük bir öneme sahiptir. Sigorta sistemi sayesinde kişilerin karşılaştıkları rizikolar, birden fazla kişi tarafından paylaşılmakta ve kişilerin tek başına karşılayamayacakları yükler hafifletilmiş olmaktadır. Sigortanın ve sigortacılığın amacı karşılaşılması olası riskleri önlemek değil bu riskler sonucunda gerçekleşen rizkoların ekonomik

[1] Dr.Ferudun KAYA, **Sigortacılık**, Beta Yayıncılık, İstanbul 2013, s.8

sonuçlarını ortadan kaldırabilmek ve rizkonun gerçekleşmesinden önceki mali durumu tesis edebilmektir.

Sigorta poliçesi ile verilen teminat dahilindeki bir riskin gerçekleşmesi sonucunda, zarar gören varlığın aynen temini mümkün olmasa dahi sigortalı ya da mağdur maddi olarak herhangi bir kayba uğramamakta ve daha önceki yaşam standardına ya da ekonomik faaliyetine kaldığı yerden devam edebilmektedir.

Sigortanın amacı, aynı tür risklerin gerçekleşmesi sonucu oluşan hasarın yine aynı tür sigorta teminatı satın alan grup üyeleri arasında dağıtmak suretiyle hasar yükünü grubun her üyesi için makul ve taşınabilir hale getirmektir. Aynı türden sigorta teminatı satın alan katılımcıların sayısı artıkça, riziko o sevieyede daha çok paylaşılmakta, hasarın yükü de daha küçük parçalara ayrılmaktadır. Buna sigorta literatüründe "Büyük Sayılar Yasası" denilmektedir.[2]

Bu yasadan hareketle, sigortaya katılanların yani sigortalı olanların sayısı ne kadar fazla olursa, riskin dağılımı da bu katılımcılar arasında o kadar fazla yayılmış olacaktır. Bu durum da kişi başına düşen risk oranını azaltacaktır. Bu nedenle sigortaya katılım oranının yüksek olması ülke ekonomisine katkı sağlamasının yanı sıra katılımcılara da olumlu yönde etki edecektir.

1.2. SİGORTA ŞİRKET TÜRLERİ

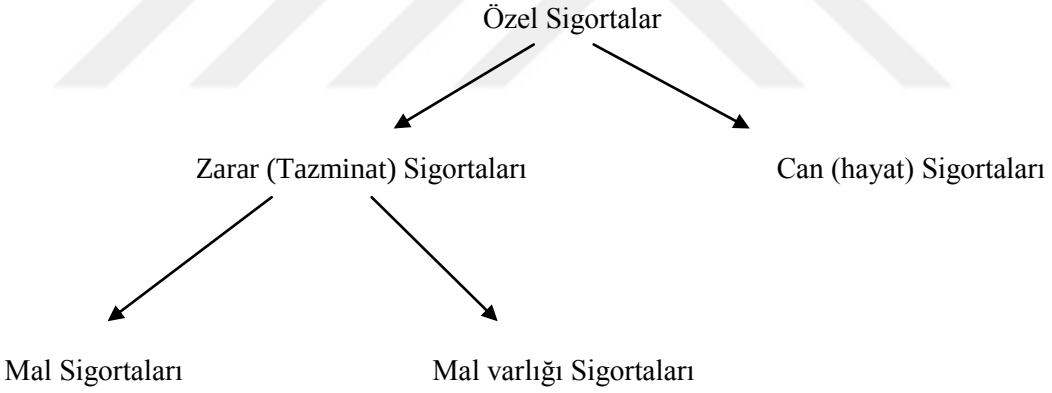
Özel Sigorta, ana hatları ile zarar sigortası ve meblağ sigortası olarak başlıca iki bölüme ayrılmaktadır. Birinci gruba giren zarar, yani mal ve malvarlığı sigortalarında riziko para ile ölçülmesi mümkün olan menfaatlere ilişkindir. Meblağ sigortalarında ise insan hayatı gibi konusu para ile değerlendirilemeyen menfaat ilişkileri sigorta teminatı altına alınmaktadır. Bunlardan ilk gruba zarar sigortası, diğerine ise meblağ sigortası adı verilmektedir.[3]

Zarar ya da tazminat sigortalarında para ile ölçülebilir bir menfaat, sigorta teminatı altına alınmaktadır. Bu tür sigortalar da mal sigortaları ve malvarlığı

[2] Enver Alper Güvel ve Afitap Güvel, **Sigortacılık**, Seçkin Yayıncılık, 4.Baskı, 2008, Ankara, s.26
[3] Ulaş IŞIL, **Uygulamalı Sigorta Hukuku Mal ve Sorumluluk Sigortaları**, Turhan Kitabevi, Genişletilmiş 2.Baskı,1998,Ankara,s.8,

sigortaları olarak ikiye ayrılmaktadırlar. Taşınır veya taşınmaz bir mal ile maddi olmayan mallardan, patent ve fikri haklar gibi para ile ölçülebilen menfaatler mal sigortalarının; kişilerin mal varlıkları, hak, alacak ve borçlardan oluşan malvarlıklarında beklenen artış veya azalışlar da mal varlığı sigortasının konusunu teşkil etmektedir. Mal ve mal varlığı sigortaları hayat dışı sigorta grubu olarak adlandırılmaktadır.

İnsan hayatı ile ilgili rizikoları teminat altına alan sigorta türüne genel olarak can(hayat) sigortası adı verilmektedir. Bu riziko kişinin ölümü olabileceği gibi kişinin kazaya uğraması, sakatlanması, hastalanması ve ihtiyarlaması şeklinde de olabilir. Hayat sigortaları olarak adlandırılan bu grup sigortada ana ilke para ile ölçülebilen bir menfaat olmayıp bir meblağ sigortasının söz konusu olmasıdır. Dünyanın pek çok ülkesinde olduğu gibi ülkemizde de sigorta şirketleri hayat ve hayat dışı sigorta gruplarından sadece birinde faaliyet gösterebilmektedirler.

1.3. HAYAT DIŞI SİGORTA ŞİRKETLERİNDE RİSK VE RİSK GRUPLARI

Hayat dışı sigorta sözleşmelerinde, sigorta kuruluşu bir prim karşılığında, sigortalının para ile ölçülebilir bir menfaatini zarara uğratan rizikonun, meydana gelmesi hâlinde oluşacak zararı tazmin etmeyi üstlenmektedir. Başka bir deyişle, sigorta kuruluşları olası rizikoların sebep olacağı hasarların karşılanması suretiyle sigorta teminatı alanların istikrarını sağlamaktadır. Sigorta poliçesi satın alanlar, risklerini yönetmekte, kendinlerini risklere karşı korumakta, risklerini sigorta

kuruluşuna transfer etmektedirler. Bu açıdan sigortacılık risk ticareti olarak da nitelendirilebilir. Sigorta kuruluşları ya da sigorta şirketlerinin meydana gelecek hasarları karşılamak için yeterli mali güce sahip olmaları gerekmektedir.

Sigorta şirketleri şirket bazında, sigortacılık sektörü ve genel ekonomi düzeyinde olmak üzere genelde üç kaynaktan kaynaklanan risklerle karşı karşıyadır. Sigorta şirketinde muhtelif risk kaynakları bulunmakla birlikte, teknik karşılıklar, tarife ve çalışılan sigorta branşları ile reasürans ve yatırım gibi hususlarda yanlış kararlar alınması halinde sigortalılara karşı olan taahhütlerin yerine getirilememesi riski ile karşılaşabilmektedir. Sigorta şirketlerinde zaman içinde ortaya çıkan risklerin sermayeye ve dolayısıyla iflas riskine doğrudan etkisi olmaktadır.

İflas Teorisi, diğer ticaret şirketlerinde olduğu gibi sigorta şirketlerinin faaliyetleri süresince karşılaşacağı riskler nedeniyle meydana gelecek zararı gidermeye yetecek sermaye miktarını tespit etmeyi amaçlamakta olup aynı zamanda Risk teorisinin de önemli bir alanını oluşturmaktadır.[4]

Sigorta Şirketlerinin ekonomik sermayesinin ölçülmesinde risk entegrasyon metotları geliştirilmiş, aktif riski, reasürans riski ya da teknik ve teknik olmayan riskler gibi risk modelleri oluşturulmuş ve uygulanmaya başlanmıştır. Bu modellerle sigorta şirketlerinin sigortalılara verdikleri teminatı karşılayıp karşılamayacaklarına ilişkin tahminler yapılmakta, verilen teminatlarla varlıklar arasında irtibat kurulmaktadır. Hangi model kullanılırsa kullanılsın sigorta şirketlerinin karşılaştığı risklerin tanımlanması ve sınıflandırılması gerektirmektedir. Bu sınıflandırmanın bir standart içinde olması bu alandaki ilgililerin aynı noktalara odaklanmasını sağlamaktadır.[5]

Sigorta şirketlerinin karşılaşabileceği riskler konusunda standart yaklaşımlar geliştirilmiştir. Genel olarak sigorta şirketlerinin karşılaşacağı riskler üç ana sınıfa ayrılmaktadır.[6]

- Teknik Riskler; sigortacılık faaliyetinin ortaya çıkardığı riskler

[4] Cummins, J.D. and Derrig, R.A., **Financial Models of Insurance Solvency**, Kluwer Ac. Publishers, Boston,1989
[5] http://www.casact.org/pubs/forum/index.htm
[6]IAIS Sub Committee, **On Solvency, Solvency Assesment and Actuarial Issues, Final Version**, 2000

- Yatırım Riskleri; sigorta şirketinin yatırım performanslarına ilişkin riskler
- Teknik Olmayan Riskler; Şirket yönetim organları, mevcut mevzuattaki değişimler gibi muhtelif durumlardan kaynaklanan riskler

Risk kavramı ve riskle sermaye arasında irtibat kuran düzenlemeler, şirketlerin güncel ve ortaya çıkabilecek zararlarını karşılayacak tutarda öz kaynak temin etmeleri amacından kaynaklanmaktadır. Bu yöntemlerde gerekli öz sermayenin hesaplanmasında şirketlerin; aktif riski, reasürans riski, aşırı prim artışı riski, muallâk hasar karşılığı riski, yazım riski ve faiz ile kur riski dikkate alınmaktadır.

Ülkemiz sigortacılığında risk ve sermaye arasındaki bağlantıya işaret eden ilk mevzuat Sigorta ve Reasürans ile Emeklilik Şirketlerinin Sermaye Yeterliliklerinin Ölçülmesine ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmelik ile ortaya çıkmıştır. Yapılan bu regülasyon ile şirket bünyesinde ortaya çıkabilecek zararların telafi edilmesi için ne tutarda öz sermayeye sahip olunması gerektiğinin tespiti yapılmıştır. Yönetmeliğe göre hesaplanan gerekli öz sermayenin mevcut öz sermayeyi aşmaması gerekmektedir. Gerekli öz sermaye rakamına ulaşabilmek için iki yöntem öngörülmüş olup, buna göre dikkate alınacak olan gerekli öz sermaye tutarı iki yöntemden yüksek olanıdır. Birinci yönteme göre hesaplanan öz sermaye prim ve hasar miktarlarını esas alan yöntemdir. İkinci yönteme göre gerekli öz sermayenin hesaplanmasında şirketlerin; aktif riski, reasürans riski, aşırı prim artışı riski, muallâk hasar karşılığı riski, yazım riski ve faiz ile kur riski dikkate alınır.[7]

1.3.1. Aktif Riski

Sigorta şirketleri, faaliyetlerini diğer ticaret şirketlerine benzer şekilde borç ve öz sermaye ile elde edilen varlıklarla yürütmeye çalışırlar. Sigorta şirketlerinin sahip oldukları bu varlıklar başta tahsil edilememe (default) riski ve piyasa riski gibi çeşitli risklere maruz kalabilmektedirler. Bu itibarla, aktif kalemlerinin bir veya birden fazla riskin gerçekleşmesi sonucu uğrayacakları değer kayıpları nedeniyle şirketler faaliyetleri olumsuz şekilde etkilenebilir. Bu nedenle sigorta şirketlerinin

[7] Tercan TİRYAKİ, **Elemanter Sigorta Şirketlerinde Risk Föktörleri**, Reasürör Dergisi Sayı 63,s.23

aktiflerinin maruz kalabileceği riskler ölçülerek ek sermaye ihtiyaçları tespit edilmeye çalışılmaktadır. [8]

Sigorta Şirketlerinin bilançolarında bulunan hesap kalemlerinin her biri bir risk taşımakta ve sigorta şirketinin faaliyetleri bu kalemleri olumlu ya da olumsuz etkilemekte ve bu etki de sigorta şirketinin sahip olması gereken sermaye miktarında belirleyici olmaktadır.

Özsermayenin tespit edilmesinde bilançoda bulunan her bir aktif önem arzetmekte olup her biri belirli risk ağırlıklarına sahiptir.

1.3.2. Reasürans Riski

Reasürans riski, belirli kriterlerin dışındaki reasürörlere sigorta riski devri yapılması nedeniyle oluşmakta ve sigorta şirketlerinin sermaye yapısının güçlendirilmesi gerekmektedir. Burada oluşan risk, reasürör şirketlere belirli bir oranın üzerinde risk devredilmesi, reasürör şirketlerin belirli bir derecelendirme notunun altında kalması ve topluluk içi bir reasüröre belirli bir oranın üzerinde risk devredilmesi halinde ortaya çıkmaktadır. Reasürans riski hesaplaması, bölüşmeli reasürans anlaşmalarında beher trete (reasürans anlaşması) bazında, bölüşmesiz reasürans anlaşmalarında program bazında, ihtiyari işlerde her bir iş bazında yapılır. Reasürans anlaşmalarında devir oranının olması gereken miktarı bölüşmeli ve bölüşmesiz reasürans anlaşmalarında devredilen risk üzerinden, ihtiyari işlerde ise toplam risk üzerinden hesaplanır. Reasürans riskinin minumum düzeyde olması, reasürans devirlerinin bir reasürörde yoğunlaşmamasına, asgari derecelendirme notuna sahip reasürörlerle çalışılmasına ve topluluk içi reasürörlere fazla devir yapılmamasına bağlıdır. [9]

1.3.3. Aşırı Prim Artışı Riski

Sigorta şirketleri için sigorta teminatı verdikleri risklerin meydana gelmesi önemli olmakla birlikte en az bunun kadar önemli olan diğer bir husus da ödenmesi

[8] Metin SARIASLAN, **Sermaye Yeterliliğinin Ölçülmesinde Aktif Riski**, Reasürör Dergisi, 2011 yılı, 79.sayı, s.26

[9] Metin SARIASLAN, **Sermaye Yeterliliğinin Ölçülmesinde Reasürans Riski**, Milli Reasürans T.A.Ş. Reasürör Dergisi, 2010 yılı, 77.sayı, s.16

gereken hasar miktarının alınan primler ve teknik karşılıklardan yüksek olması durumudur. Bu nedenle sigorta şirketinin ürettiği poliçe primlerinin büyümesinin ya da artışının dengeli olması gerekir. Zira, aşırı prim artışı sonrasında meydana gelen hasar miktarının büyük olması Şirket özsermayesini olumsuz yönde etkileyecektir. Bu itibarla bir çok ülkede olduğu gibi ülkemizde de düzenleme otoritesi primlerin aşırı arttırılmaması yönünde önlemler almaktadır. Sigorta şirketlerinde araştırma sonuçlarına göre genel olarak iflas etme sebepleri; %22 ile yetersiz karşılık ayırma ve primin yanlış tespiti, %14 ile hızlı büyüme, %6 ile büyük hasarlar olarak belirtilmiştir.[10]

Ülkemizdeki mevcut uygulamada aşırı prim artışı riski için gerekli özsermayenin hesaplanmasında, brüt yazılan primlerde şirketin yıllık artış oranının sektör artış oranının %20'sinden fazla olması durumunda aşan kısma karşılık gelen prim tutarı için %20 risk katsayısı uygulanmaktadır.

1.3.4. Muallak Tazminat Karşılığı Riski

Sigorta şirketlerinin bilançolarındaki en önemli yükümlülük muallak tazminat karşılığıdır. Sigorta poliçelerinde belirtilen rizikolara ilişkin tazminat talepleri ve tazminatlara ilişkin masrafların, bilanço ya da hesap tarihi itibariyle bir kısmı henüz ödenmemiş, bir kısmının henüz hasarına ilişkin ihbarı alınmamış olabilmektedir. Bu itibarla sigorta şirketleri hem ihbarı yapılmış hem de ihbarı yapılmamış ödenmesi gereken tazminatlar için bilanço tarihi ya da hesap tarihi itibariyle muallak tazminat karşılığı (MTK) ayırmak zorundadırlar.

MTK konusundaki riskler; ihbar edilen tazminatların tamamının ödenip ödenmeyeceği, ödenecek olanların ne kadarlık kısmının ödeneceği, gerçekleşmiş ancak sigorta şirketi tarafından kayda geçmemiş tazminat ve masraf tutarlarının miktarı, ihbarı yapılmış olup hasarın miktarı konusundaki belirsizlikler, ödeme yapılmadan kapatılacak tazminat taleplerinin miktarı, tahsil edilmesi muhtemel rücu ve sovtajlar konusundaki belirsizliklerden kaynaklanmaktadır. Bu nedenle ayrılacak MTK tutarının bu belirsizlikleri giderecek şekil ve tutarda olması gerekmektedir.

[10] http://ec.europa.eu/internal_market/insurance/solvency2/study_en.htm

1.3.5. Yazım Riski

Yazım riski sigortacılık literatüründe "underwriting risk" olarak adlandırılmaktadır. Sigorta şirketleri karlı bir prim portföy hacmi oluşturmaya çalışırken risk seçme işlemlerinde yanlış kararlar vermekten kaçınmaları gerekir. Sigorta şirketleri arasındaki rekabet, şirketlerde bazı yazım (underwriting) standartlarının oluşmasına yol açmıştır. Underwriting'in temel amacı sigorta sözleşmelerinde iyi risk seçimi yapmak, kötü risklerden ve kötü niyetli kişilerden portföyü korumaktır. Dolayısıyla sigorta şirketleri yazım riskinden korunmak amacıyla, yazılan poliçelerde riski çok yüksek tehlikelerden kaçınarak, ödenebilecek yüksek tazminatlara karşı korunmaya çalışmaktadırlar. Hayat dışı sigorta şirketleri genel olarak farklı miktarlarda kar getirisi olan sigorta branşlarında faaliyet göstermektedirler. Yazım riski, sigorta şirketinin prim üretiminin hangi branşlarda ve ne şekilde dağılımının olacağını da içermektedir.[11]

Sigorta şirketinin amacı sigorta prim portföyünün branşlar arasında optimum dağılımını belirlemek ve karın maksimizasyonu sağlamaktır. Günümüz rekabet koşullullarında sigorta şirketlerinin sadece karlı sigorta branşlarında faaliyet göstermesi mümkün olmadığı gibi karlı olmayan branşlardan çekilmeleri de oldukça zordur. Bu durumun en bariz örneğini ticari rizikolarda görmek mümkündür zira ticari rizikolarda bütün branşları kapsayan paket poliçeler, karlı olmayan branşlarda çalışmayı da zorunlu kılmaktadır.

1.3.6. Kur Riski

Ülkelerin egemenlik haklarının bir göstergesi olarak farklı para birimlerine sahip olmaları, uluslararası ticaretin gelişmesi, borçlanma ve sermaye akımlarında yabancı para birimlerinin devreye girmesi yanında, ülkelerin döviz kurlarının serbest piyasalarda arz ve talebe göre belirlenmesi bir başka iafdeyle dalgalı kur istemine geçiş ve bu bağlamada sigorta şirketlerinin özellikle yabancı reasürör şirketlerle prim devir anlaşmaları yapmaları kur riskini de beraberinde getirmiştir. Döviz kuru riski, kurlarda meydana gelebilecek olan beklenmeyen bir değişimden dolayı ortaya çıkacak zarar etme ihtimali olarak tanımlanabilir. Sigorta şirketlerinde kur riski,

[11]https://www.casact.org/pubs/forum/93sforum/93sf105.pdf

reasürör şirketlere reasürans anlaşmalarından kaynaklanan uzun ya da kısa vadeli borçlardan kaynaklanabileceği gibi dövize endeksli olarak verilen sigorta teminatlarından da kaynaklanabilir. Bu gibi durumlarda kurların artması, giderlerin ya da yükümlülüklerin yerel para birimi cinsinden değerini artırıp şirketi kayba uğratabilmektedir. Bu bağlamda sigorta şirketlerinin döviz borçlarının durumuna bağlı olarak açık pozisyonda kalmaları özellikle enflasyonun ve ekonomik kırılganlığın yüksek olduğu ekonomilerde kur riskini oldukça artırmaktadır. Benzer şekilde kurlardaki düşüş de yerel para biriminden gelirleri ve varlıkların değerini azaltabilmektedir.

Döviz kuru riskinin sağlıklı bir şekilde yönetilebilmesi için öncelikle kurları etkileyen faktörlerin bilinmesi, riskin ölçülerek etkilerinin öngörülmesi, uygulanacak riskten kaçınma, riski kabul etme, riski azaltma ya da riskten korunma politikalarına karar verilmesi ve buna uygun risk yönetimi araçlarının kullanılması gerekmektedir.[12]

1.4. HAYAT DIŞI SİGORTA ŞİRKETLERİNDE AYRILAN TEKNİK KARŞILIKLAR

1.4.1. Kazanılmamış Primler Karşılığı (KPK)

Kazanılmamış primler karşılığı; sigorta şirketinin portföyünde mevcut mer'i her bir sigorta sözleşmesinin brüt primlerinin, bir takvim yılındaki 365 gün sayısı esasına göre müteakip hesap dönemine tekabül eden kısmından oluşur. Ancak, bölüşmesiz reasürans ve retrosesyon işlemlerinde 365 gün esasına göre karşılık hesaplaması mümkün olmadığında kazanılmamış primler karşılığı, bir takvim yılının sekiz eşit parça bölündüğü, sekizde bir esasına göre ayrılabilmektedir.[13]

1.4.2. Muallak Tazminat Karşılığı (MTK)

Sigorta Şirketleri gerek cari hesap döneminde gerek önceki hesap dönemimlerinde gerçekleşmiş, sigortalılara tarafından şirkete ihbar edilmiş, bir başka

[12]Engin Altay, **Bankacılıkta Risk**,Derin Yayınları,İstanbul, 2014 yılı, s.312
[13] Sigortacılık Kanunu m 16

deyişle tahakkuk etmiş ve hesaben tespit edilmiş ancak henüz ödenmemiş hasar tutarları ya da tahmini tutarları ile sigortacılık literatüründe, Incured But Not Reported (IBNR) olarak adlandırılan gerçekleşmiş ancak rapor edilmemiş tazminat bedelleri için muallak tazminat karşılığı ayırmak zorundadırlar.

Gerçekleşmiş ve tutar olarak belirlenmiş muallak tazminat karşılığının hesaplanmasında, ödenecek hasarın miktarı yanında o hasara ilişkin olarak yapılan hasar tespit ücretleri, dava giderleri gibi diğer tali giderler de dikkate alınmaktadır.

Gerçekleşmiş ancak rapor edilmemiş tazminat bedeli, içeriği ve uygulama esasları belirlenen aktüeryal zincirleme merdiven metodu veya Cape Cod, Frekans/Şiddet, Munich Zinciri veya Bornhuetter-Ferguson gibi diğer hesaplama yöntemleriyle sigorta şirketinin aktüeri tarafından hesaplanmaktadır.

Sigorta şirketleri yeni faaliyete başladıkları branşlara ilişkin hesaplamalarda, faaliyete başlandığı tarihten itibaren beş yıl boyunca şirket aktüeri tarafından yapılan hesaplamalara göre gerçekleşmiş ancak rapor edilmemiş muallak tazminat karşılığı ile muallak tazminat karşılığı yeterlilik farkı hesaplamak durumundadırlar.

Muallak hasar karşılıklarının ayrılmasında Şirketler sigortalılardan hasar ihbarlarını aldıkları sırada tazminat miktarlarını tam olark tespit edemedikleri durumlarda son beş yıllık istatistiklerini esas alarak karşılık ayırırlar.

Muallak tazminat karşılığı tutarları ile gerçekleşmiş ancak rapor edilmemiş tazminat bedellerinin her bir sigorta sözleşmesi bazında hesaplanması esastır ancak, muallak hasar karşılığı ayırmak durumunda olan reasürans şirketlerinin sigorta şirketlerinden sözleşme bazında bilgi alamadığı durumlarda, reasürans şirketleri sigorta şirketleri tarafından sadece kendilerine bildirilen verileri esas alabilirler. [14]

Muallak Tazminat Karşılıklarını aşağıdaki kalemler oluşturmaktadırlar.

[14]T.C. Hazine Müsteşarlığı Sigorta Denetleme Kurulu Başkanlığı, **Teknik Karşılıklar Denetim Rehberi**, 2016, s.15

1.4.2.1. Tahakkuk Eden Muallak Tazminat Karşılıkları

Tahakkuk eden muallak tazminat karşılıkları, hesap tarihine kadar şirkete ihbarı yapılan doğrudan veya resürans nedeniyle intikla eden hasarlara ilişkin olarak herbir hasar dosyası bazında ayrılan kesinleşmiş veya tahmini olarak tespit edilmiş tazminat tutarları ve bu tazminatlarla ilgili giderler ile yine hesap tarihinden sonra ancak ilgili bilanço hesapları kesinleşmeden önce reasürans nedeniyle ihbarı yapılan tazminat tutarları ve yine bu tazminat tutarları ile ilgili giderler için ayrılan karşılıkları ihtiva etmektedir.

Muallak tazminat karşılığının hesaplanmasında, tahakkuk etmiş ya da hesaben belirlenmiş tazminat miktarlarına, o hasara ilişkin olarak yapılan eksper, bilirkişi giderleri gibi giderler dahil edilirken, rücu ve sovtaj gibi gelirler de düşülmektedir.

Diğer yandan, halefiyet hakkının kazanılmış olması şartı ile tahakkuk etmiş rücu, sovtaj ve benzeri gelirler dönem gelirleri arasına dahil edilmekte ve bu gelirlerden kaynaklanan alacaklar, alacak kaydı yapılarak bilançonun aktifinde ilgili alacak hesabında gösterilmektedir.

Sigorta şirketlerinin hesaplarında, muallak tazminat karşılıkları her bir sigorta sözleşmesi için ayrı ayrı takip edilmektedir. Dosya bazında muallak tazminat tutarının kur ve enflasyon ile ilişkilendirilerek hesap tarihi itibariyle, güncel değerleri üzerinden ayrılmış olması gerekmektedir. Bu noktada önem arzeden diğer bir husus da, cari dönem muallak tazminat dosyaları arasında yer alması gereken tüm tazminat dosyaları için karşılık ayrılmış olması, buna karşılık muallak tazminat dosyaları arasında bulunmaması gereken ödenmiş ya da ödeme yapılması gerekmeyen hasar dosyalarının da muallak hasar karşılıkları içinden çıkartılmış olması gerekmektedir.

1.4.2.2. Gerçekleşmiş Ancak Rapor Edilmemiş Tazminat Bedelleri (IBNR)

IBNR olarak adlandırılan ve muallak hasar karşılıklarının bir bölümünü oluşturan bu karşılıklar, gerçekleşmiş ancak muhasebe kayıtlarına geçmemiş tahmini

tutarlar ile bu tutarların yetersiz kalması halinde tesis edilen ek karşılıklardan müteşekkildir.

Gerçekleşmiş ancak rapor edilmemiş tazminat bedellerinin hesaplanmasında Aktüeryal Zincirleme Merdiven Metodu (AZMM) veya Standart Zincir, Hasar/Prim, Cape Cod, Frekans/Şiddet, Munich Zinciri gibi metodlarından biri kullanılmaktadır. Ülkemiz uygulamasında, aktüeryal dayanağının olması ve şirketçe kullanılan aktüeryal zincirleme merdiven metoduna göre hesaplanan tutardan fazla karşılık tutarı öngörmesi şartıyla, IBNR hesabı şirketlerce belirlenecek diğer yöntemlerle de yapılabilmektedir. Aktüeryal dayanağı olmadan ayrılan fazla karşılıklar, mevzuata aykırı şekilde hesaplanmış olarak değerlendirilmektedir. Şirketler tarafından fazla karşılık ayrılması durumunda bu durumun gerekçelendirilmesi ve branşlar itibarıyla ilgili finansal tabloların dipnotlarında yer alması gerekmektedir. AZMM hesaplamasına konu olmayan muallak hasar dosyaları ile AZMM hesaplamalarında ortalamaları olumsuz yönde etkileyen ve tahmini hesabın isabetini yanıltan büyük hasarlara ilişkin eliminasyonu yapılan dosyalara ait karşılıklar AZMM hesaplaması sonucu bulunan tutara branşlar bazında ilave edildikten sonra bulunan tutarın branş bazında tahakkuk eden muallak tazminat karşılığını aşan kısmı branş IBNR'ı olarak kabul edilmektedir.

1.4.2.3. Devam Eden Riskler Karşılığı (DERK)

Sigorta şirketleri ile sigortalılar arasında aktedilen sigorta sözleşmelerinin yürürlükte olduğu süre boyunca sigorta şirketlerinin üstlendiği risk düzeyinin ve kazanılan primlerin zamana bağlı dağılımının uyumlu olmadığı durumlar söz konusu olabilmektedir. DERK ayrıca, hesaplamanın yapıldığı dönem itibariyle şirketin taşıdığı risklerin, ayrılan kazanılmamış primler karşılığına kıyasla fazla olduğu durumlarda da ayrılmaktadır. Bunun için sigorta şirketleri her hesap dönemi itibarıyla son on iki ay'ı kapsayacak şekilde yeterlilik testi yapmak durumundadırlar.

Yeterlilik testinde, herbir branş için beklenen hasar prim oranının % 95'in üzerinde olması halinde, % 95'i aşan oranın reasürans primleri hariç olmak üzere net kazanılmamış primler karşılığı ile çarpılması sonucunda bulunan tutar yine reasürans

primleri hariç net devam eden riskler karşılığı, % 95'i aşan oranın reasürans primleri dahil brüt kazanılmamış primler karşılığı ile çarpılması sonucunda bulunan tutar brüt devam eden riskler karşılığı olarak finansal tablolarda yer almaktadır. Brüt tutar ile net tutar arasındaki fark ise reasürör payı olarak dikkate alınır. Bölüşmesiz reasürans anlaşmalarında reasüröre yapılan ödeme primle orantılı olmadığı için ödenen tutarların ilgili döneme tekabül eden kısmı net prim hesabında devredilen prim olarak kabul edilmektedir.

1.4.2.4 Dengeleme Karşılığı

Sigorta Şirketleri gelecek dönemlerde meydana gelebilecek hasar miktarlarındaki oynaklığı dengelemek ve katastrofik hasarları karşılamak üzere kredi ve deprem sigortaları için ayrılan karşılıktır. Dengeleme karşılıklarının özellikle deprem ve kredi sigortalarında ayrılması hem büyük deprem felaketlerinde hem de büyük ekonomik krizlerdeki kırılganlıkları esnek hale getirebilmektedir.

Dengeleme karşılıkları sigorta şirketlerinin bir dönem boyunca yazdıkları deprem ve kredi primlerinin reasürörlere intikal eden kısmı düşüldükten sonra kalan prim miktarının belli bir oranında (2017 yılı ülkemiz uygulamasında bu oran %12'dir) hesaplanır. Net primin hesaplanmasında, bölüşmesiz reasürans anlaşmaları için ödenen tutarlar aslında bir ücret (fee) olmasına rağmen devredilen prim olarak kabul edilir.

Karşılık ayrılmasına genel olarak son beş finansal yılda yazılan reasürans primleri hariç net primlerin en yüksek tutarının belli bir oranına (ülkemiz uygulamasında %150) ulaşılıncaya kadar devam edilmektedir. Beşinci yılın sonunda ayrılan karşılığın bir önceki yılın tutarından düşük ise aradaki fark özsermaye kalemi olan kar yedeklerine ilave edilmektedir. Kar yedeklerinde tutulabilen bu tutar sermaye artırımında veya tazminat ödemelerinde kullanılabilmektedir.

Kredi ve deprem teminatları için ayrılan karşılıkların tazminat ödemelerinde kullanılabilmeleri, deprem riskinin meydana gelmesi ya da kredi branşında teknik zararın gerçekleşmesi şartına bağlıdır. Söz konusu karşılıkların hasar ödemelerinde kullanılmasında, hasar tutarlarının reasüröre isabet eden miktarları ile poliçelerde

varsa muafiyet limitlerinin altında kalan miktarlar dengeleme karşılıklarından indirilememektedir.

İKİNCİ BÖLÜM

HAYAT DIŞI SİGORTA ŞİRKETLERİNİN PRİM ARTIŞ VE AZALIŞLARI VE TEKNİK KARŞILIKLARA BAĞLI OLARAK DEĞİŞEN FİNANSAL ANALİZİ

Sigorta şirketleri geleneksel olarak karşılıklarını az riskli yatırım araçlarına yönlendirmek suretiyle, varlık portföylerinde ihtiyatlı bir tutum sergilemektedirler. Diğer yandan sigortacılık faaliyetleri nedeniyle, yüklendikleri sorumluluklara ilişkin prim gelirleri rekabet nedeniyle giderek azalmaktadır. Sigortacılık faaliyetlerinden elde edilen teknik gelirin sınırlı olması ayrıca yatırım portföyleri üzerindeki baskıyı arttırmaya devam etmektedir. Sigorta şirketlerinin piyasalardaki dalgalanmaların sona ermesini bekleme ve bu şekilde oynaklıktan korunma istekleri haklı olmakla birlikte, yatırımlarını geçmişe oranla daha geniş bir perspektifte değerlendirmeleri ve getirilerini devam ettirebilmek için elverişli olan alternatifleri deneyerek ve kâra daha fazla odaklanmaları gerekmektedir. Yatırım portföyünde ani değişimler gerçekleştirmek sigorta sektörünün tedbirli yatırım yaklaşımı ile uygun düşmemekle beraber, geçtiğimiz yıllarda "klasik" varlık portföyü yapısı bazı değişiklikler göstermeye başlamıştır. Örneğin tipik bir sigorta şirketinde varlıklarının %5'ini oluşturan hisse senetleri tüm bu dalgalanmalar nedeniyle ortaya çıkan değer kaybı sonucu şimdiki değeri ile toplam portföyün %4'üne denk gelmektedir. İhtiyatlı bir yaklaşımla portföylerini yöneten şirketlere karşılık, bir takım şirketlerin faiz hareketlerine paralel olarak, daha aktif bir şekilde yeni fırsatlar kovaladıkları görülmektedir. Şirketlerin gelişmeler konusunda proaktif olup, aktif-pasif yönetimini yapabilmeleri halinde bir miktar likidite riskine karşılık, getiri fırsatını yakalayabilmeleri muhtemeldir.[1]

2.1. TEKNİK KARŞILIKLARIN YATIRILMIŞ OLDUĞU VARLIKLAR

Sigorta Şirketlerinin, Sigorta poliçesi satın alanlara karşı yükümlülüklerini yerine getirebilmelerini teminen, teknik karşılıklarını karşılayacak düzeyde varlık

[1]Ceren DEMİRTAŞ, **Milli Reasürans T.A.Ş, Reasürör Dergisi 100.sayı,** 2016, s.26,27

bulundurmaları gerekmektedir. Ülkemiz uygulamasında Teknik karşılıklara karşılık olarak gösterilebilecek varlık türleri aşağıda sıralanmıştır.[2]

a)Türk Lirası,

b) Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasınca alım satım konusu yapılan dövizler,

c) Vadeli ve vadesiz Türk Lirası mevduatı,

ç) Katılım bankaları nezdinde açılan cari hesaplar ve katılma hesapları,

d) Kredi kartı bloke hesapları,

e) Döviz tevdiat hesapları,

f) Devlet tahvili, hazine bonosu ve Devletin ihraç ettiği diğer finansal varlıklar,

g) Özel sektör tarafından ihraç edilmiş tahvil ve diğer sabit getirili finansal varlıklar,

ğ) Hisse senetleri ve diğer değişken getirili finansal varlıklar,

h) Yatırım fonu katılma belgeleri,

ı) Repo işlemleri,

j) Sigorta sözleşmelerine bağlı olarak veya bağlı olmadan verilen ikrazlar,

k) Gayrimenkuller,

l) Gayrimenkul hariç diğer maddi duran varlıklar,

[2]Sigorta ve Reasürans İle Emeklilik Şirketlerinin Teknik Karşılıklarına ve Bu Karşılıkların Yatırılacağı Varlıklara İlişkin Yönetmelik madde 11

n) Kira sertifikaları,

o) Kalkınma bankalarınca ihraç edilen borçlanma araçları.

(3) Ülkemiz uygulamasında Türkiye'de bulunan risklerle ilgili olarak ayrılmış bulunan teknik karşılıklara ilişkin varlıkların Türkiye'de saklanmaları gerekmekte; Türkiye dışında bulunan risklerle ilgili olarak da belirli standartlardaki yabancı varlıkları karşılık olarak gösterebilmektedirler.

2.2. TEKNİK KARŞILIKLARI KARŞILAYAN VARLIKLARIN HESAPLANMASI

Sigortalıların alacaklarının bir teminatı olarak düşünülen teknik karşılıklara karşılık olarak gösterilecek varlıkların belirlenmesinde ve hesaplanmasında belirli sınırlamalar ve kriterler bulunmaktadır.

a) Varlığın edinilmesinde yapılan muhtelif masrafın düşülmesinden sonra kalan tutar,

b) Alacaklar karşılık olarak gösterilecekse; şahıslardan olan alacaklardan, ancak aynı şahıslara ait borçlar varsa düşülebilir ve kalan kısım,

c) Demirbaşların ve diğer duran varlıkların amortismanları düşüldükten sonra kalan kısım,

ç) Gecikmiş alacaklar ancak gecikmeyi takip eden ilk iki aylık süre için karşılık olarak gösterilebilmektedir.

2.3. SİGORTA PRİM ARTIŞ YA DA AZALIŞLARININ TEKNİK KARŞILIKLARA ETKİSİ

Hayat dışı sigorta şirketlerinde prim artışları ile teknik karşılıkların miktarı arasında doğrusal bir ilişki mevcuttur. Şöyle ki, prim artışı beraberinde mutlaka kazanılmamış primler karşılığının, muallak tazminat karşılığının, devam eden riskler

karşılığının ve dengeleme karşılığının artışına neden olacaktır. Söz konusu etkinin yıl sonları itibariyle sigorta şirketlerinin mali tablolara olacak etkisi ise söz konusu prim artışlarının yıl içerisinde yoğunluk kazandığı ay veya dönemlere ve prim artışının gerçekleştiği sigorta branşının hasar/prim oranına göre farklılık arz edecektir. Örneğin, prim artışı yılın ilk aylarında yoğunluk kazanmışsa yılsonu mali tablolarında kazanılmamış prim karşılıkları olarak ayrılacak kısım doğal olarak az olacaktır; ya da prim artışı yılsonuna doğru yoğunluk kazanmışsa yıl sonu mali tablolarındaki kazanılmamış prim karşılıkları artacaktır.

Prim artışı ile teknik karşılıklar arasındaki ilişkiyi belirleyen unsurlardan bir diğeri de prim artışının yaşandığı branşın hasar/prim oranının düşük ya da yüksek olmasıdır. Örneğin motorlu araçlar branşında hasar/prim oranı yüksek olduğu için, sigorta şirketinin primlerinin bu branşta artış kaydetmesi ayrılacak muallak hasar karşılıklarının IBNR kısmında oransal olarak daha büyük bir artışa sebep olacaktır.

Prim artışlarının, teknik karşılıkları oransal olarak fazla yükseltmesi sigorta şirketinin finansal yönetimini doğrudan etkileyecek bir durumu ortaya çıkartmaktadır. Teknik karşılıkların prim artışına göre oransal olarak fazla artması, bir yıl ve daha kısa vadeli olarak düşünülen muallak hasar karşılıklarının ve kazanılmamış primler karşılıklarının artmasına buna bağlı olarak da sigorta şirketinin bu yapıya uygun olarak varlıklarını kısa vadeli likit varlıklara yöneltmesine neden olacaktır. Tabii olarak bu zorunlu yönelim finansal karlılığın azalmasına neden olacaktır. Bu itibarla, sigorta şirketlerinde prim artışının özellikle hasar/prim oranı düşük, bir başka ifadeyle daha karlı sigorta branşlarında gerçekleştirilmesi hem teknik karlılığın artmasına neden olacak hem de ayrılacak teknik karşılıkların oransal olarak azalmasına imkan sağlayacaktır.

2.4. PİYASA FAİZ HADDİNDEKİ DEĞİŞİMİN TEKNİK KARŞILIKLARIN YATIRILACAĞI VARLIKLARA ETKİSİ

Sigorta teknik karşılıkları, sigorta sözleşmesinden kaynaklanan yükümlüklerin yerine getirebilmesi bağlamında belirli kriterlerin baz alınarak sigorta

primleri üzerinden tesis edilen karşılıklardır. Sigorta şirketleri satmış oldukları poliçelerde sigortalılarına belirli teminatlar vermektedirler. Sigorta poliçelerinde belirtilen risklerin gerçekleşmesi durumda verilen teminatların sigorta şirketlerince yerine getirilebilmesi için bu risklerin gerçekleşme ihtimalleri dikkate alınarak, karşılık ayrılması gereklidir. Hayat dışı sigorta şirketlerinde bu karşılıklar; kazanılmamış primler karşılığı, devam eden riskler karşılığı, muallak tazminat karşılığı ve dengeleme karşılıklarıdır.

Sigorta şirketleri, prim üretimine bağlı olarak ayırmak zorunda oldukları teknik karşılıkları gerek mevzuatta belirtilen kısıtlamalara gerekse finansman ilkeleri gereğince; finansal yapıda kısa vadeli borç olarak düşünülen teknik karşılıklara isabet eden varlıklarını kısa vadeli varlıklara yönlendirmek durumunda kalmaktadır. Sigorta şirketleri için aktiflerinin kalitesi, likidite açısından oldukça önemli olup teknik karşılıkları için varlıklarını daha çok kısa vadeli ve riski az olan hazine bonolarında değerlendirmektedirler. Bu noktada, kısa vadeli finansal ürünlerin örneğin mevduat faizi ya da hazine bonosu faizlerinin, uzun vadeli mevduat ya da devlet tahvillerine oranla daha düşük faiz getirisine sahip olduğunu belirtmek gerekir. Teknik karşılıkların miktarı tutarında, şirket varlıklarının kısa vadeli finansal enstrümanlara yönlendirilmesi, tabii olarak sigorta şirketlerinin likit kalmasına yardımcı olmakta ancak, riski az kısa vadeli yatırımların getirileri de az olduğu için şirketlerin finansal gelirleri de az olmaktadır. Teknik karşılıkların yatırıldığı varlıkların dağılımı ve kalitesi kaçınılmaz olarak aktiflerin kalitesini ve gelir getirme gücünü belirlemektedir. Sigorta şirketleri teknik karşılıklarında görülen yükümlülüklerini karşılamak amacıyla, aktiflerini hem yeterli getiriyi sağlayacak nitelikte hem de nakit gereksinmelerini karşılayacak biçimde likit olarak tutmak durumundadırlar. Diğer yandan aktifler, iş hacminin gerektirdiği yeterli büyüklükte de olmalıdır.

Kazanılmamış primler karşılıkları ile muallak tazminat karşılıklarının, prim artışı ile karşılıkların yönlendirildikleri varlıkların finansal yapı üzerindeki etkisinde farklılık bulunmaktadır. Hayat dışı sigorta şirketlerinde kazanılmamış primler karşılığı mevcut haliyle geçerli olan her bir sigorta sözleşmesinin brüt priminin, 365

gün esası ile takip eden hesap dönemine ait kısmından müteşekkildir. Muallak hasar karşılıkları ise sigorta şirketinin ödemek durumunda olduğu hasar tazminatlarından müteşekkildir. Kazanılmamış primler karşılığı bir anlamda şirketin düzenlemiş olduğu, priminin tamamını ya da bir kısmını tahsil ettiği poliçelerin mali tabloların düzenlendiği tarih itibariyle henüz kazanılmamış primlerine isabet eden kısmını göstermektedir. Bir başka ifadeyle kazanılmamış primler karşılığı, muhasebenin dönemsellik ilkesi gereği ayrılmak durumunda olan bir karşılık hesabı olarak görülse de sigorta şirketinin gerçek bir yükümlülüğü olarak görülmeyebilir. Zira, muallak tazminat karşılıkları sigorta sözleşmesi gereği zamanı geldiğinde ödenmesi zorunlu bir yükümlülük olduğu halde kazanılmamış primler karşılıkları, düzenlenen poliçelerin iptal olmadığı sürece finansal anlamda muallak tazminat karşılıkları gibi tamamıyla gerçek bir yükümlülük değildir. Bu nedenle, teknik karşılıkları karşılayan varlıkların seçiminde kazanılmamış prim karşılıklarına isabet eden kısmın kısa vadeli varlıklara yatırılması finansal getiri anlamında rasyonel bir seçim olmayacaktır. Kazanılmamış primlerin, poliçelerin iptal edilme olasılıkları dikkate alınarak uzun vadeli ve buna bağlı olarak getirisi daha yüksek yatırım enstrümanlarına yönlendirilmesi uygun olacaktır.

Hasar prim oranı düşük ve makul bir fiyatlama sonucunda ortaya çıkan prim artışına bağlı olarak, teknik karşılıklar oransal olarak prim artış hızından daha az artacak ve tespit edilen teknik karşılıklardan da prim alacak karşılıklarının finansal anlamda muallak tazminat karşılığı gibi gerçek bir karşılık olmadığı dikkate alınarak getirisi daha yüksek uzun vadeli yatırım enstrümanlarına yönlendirilmesi hem teknik karlılığın hem de finansal karlılığın artmasına neden olacaktır. Bir başka açıdan bakıldığında, sigorta şirketlerinin ürettiği primlerden kaynaklanan hasar ödeme yükümlüğü, muallak tazminat karşılıklarında ve IBNR (gerçekleşmiş ancak henüz rapor edilmemiş hasar karşılıklarının) içinde bulunmaktadır. Zira, muallak tazminat karşılıklarının hesaplanmasında hasar/prim rasyosu esas alınan en önemli parametredir.

Sigorta şirketlerinin yapmış oldukları sigortacılık faaliyeti sırasında uyguladıkları politikalar mali bünyelerini yakından ilgilendirmekte; sigortalılara

karşı yükümlülükleri karşılamada yeterli bir finansman gücüne sahip olmamaları, uygulanan yanlış politikaların sonucu olarak karşımıza çıkmaktadır. Fiyatlandırma politikaları, reasürans, reasürör seçimi, tahsilat politikaları doğrudan doğruya teknik karşılıkları ve finansal yapıyı etkileyen faktörler olarak karşımıza çıkmaktadır.

2.5. HAYAT DIŞI SİGORTA ŞİRKETİNDE PRİM ARTIŞ VE AZALIŞLARI İLE AYRILAN TEKNİK KARŞILIKLARA BAĞLI OLARAK FİNANSAL YAPISIN DAKİ DEĞİŞİM

2.5.1 Teknik Karşılıkların Mali Tablolara Etkisi

Sigorta Şirketlerini diğer ticaret şirketlerinden ayıran en önemli özellik, hesaplarında sigortacılığa özel teknik karşılık hesaplarının bulunmasıdır. Söz konusu teknik karşılıklar sigorta şirketlerinin prim üretimi ve hasar ödemeleri ile ilgili olup karlılık ve finansal yapı üzerinde büyük etkisi olan hesaplardır.

2.5.1.1 Sigorta Şirketlerinde Mali Tablolar

Sigorta şirketinin teknik karlılığı bir başka ifadeyle sigortacılığa ilişkin faaliyetlerine ait karlılığı ve finansal durumuna ilişkin olarak bilgi edinilecek kaynak yıllık olarak yayınlanan Bilanço, Gelir Tablosu, Özkaynak Değişim Tablosu, Nakit Akış Tablosu ve Kar Dağıtım Tablosu'dur. Sigorta sözleşmeleri için ülkemizde Avrupa Birliği Sigorta Muhasebe modeli (deferred and matching accounting model) uygulanmaktadır. Bu modelde sigorta sözleşmesine bağlı bütün gelir ve giderlerin sözleşme süresince risk düzeyi dikkate alınarak dağıtılması esastır. Sigortacılıkta, tanzim edilen sigorta sözleşmelerinin primlerinin, bu sözleşmelerde belirtilen sigorta süreleri boyunca gerçekleşebilecek riskler sonucu ödenecek tazminat ve masrafları karşılaması beklenmektedir. Bu itibarla, bilanço tarihinde prim gelirlerinin sözleşmelerin geri kalan sürelerine (devam eden risk dönemine) ait kısımların ertelenmesi yapılır ancak ana faaliyet geliri ile ilişkisi olmayan genel yönetim giderleri ertelenmemekte ya da karşılık ayrılmamakta tamamı gerçekleştirildikleri döneme gider yazılmaktadır. Ülkemizde 2010'lu yıllarda hayat-dışı sigorta

şirketlerinin pasiflerinin yaklaşık %60'ı sigortacılık teknik karşılıklarından oluşmaktadır.[3]

Finansal anlamda bir borcun temel özelliği firma ya da şirket için mevcut bir yükümlülük içermesidir. Yükümlülük ise finansal manada belli bir şekilde hareket etmeyi gerektirir. Bu bağlamda karşılık terimi gerçekleşme zamanı veya tutarı belirsiz olan bir yükümlülüktür. Yükümlülük ise işletmenin ekonomik kaynaklarından bir çıkışla karşılanması beklenen geçmiş olaylardan kaynaklanan cari işletme sorumluluğudur. Sigorta sözleşmeleri çoğunlukla bir yıllıktır. Bu sözleşmelerin ya da poliçelerin başlama ve sona erme tarihlerinin dönemler arasında dağılacağı göz önüne alınırsa, dönem sonlarında birçok poliçenin süresi henüz sona ermemiş olacaktır. Bu itibarla, bilanço ya da hesap tarihi itibariyle yürürlükte olan poliçelerle ilişkili olarak kazanılmamış primler karşılığının ayrılması gerekmektedir.

Sigorta şirketlerinin mali tablolarında en önemli yükümlülük kalemlerinden biri de hiç kuşkusuz muallak tazminat karşılığıdır. Gerçekleşen rizikolara ilişkin gelen tazminat taleplerinin ve bunların tasfiyesi için katlanılan masrafların bilanço tarihi itibariyle bir kısmı henüz ihbar edilmemiş, bir kısmı da ihbar edilmiş ancak henüz ödenmemiş olabilmektedir. Sigorta şirketleri hem ihbarı yapılmış hem de ihbarı yapılmamış ödenmemiş tazminat tutarları ve ilişkili masrafları için bilanço tarihi itibariyle tahakkuk esası gereği muallak tazminat karşılığı ayırmak zorundadırlar. Muallak tazminat karşılıklarının hesabında; gerçekleşmiş ancak kayda geçmemiş hasar ve masraflar, ihbarı yapılmış ancak tutarı yeterince bildirilmemiş hasar ve masraflar, ihbarı yapılmış ancak ilerde ödeme yapılmadan kapatılacak hasar ve masraflar, kapanmış ancak ilerde çeşitli nedenlerle yeniden ödenecek tazminat ve masraflar, tahsil edilecek rücu, sovtaj ve diğer geri kazanılabilir tutarlar hususunda belirsizlikler olmakla birlikte bu hesaplamanın gerçeğe uygun bir biçimde hesaplanması, paranın zaman değerinden kaynaklı değişimler hariç olmak üzere ödenecek nihai tutarlara yaklaşık veya ihtiyatlılık gereği biraz da üzerinde olması gözetilir.

[3] Sigorta Denetleme Kurulu, **Sigortacılık ve Bireysel Emeklilik Faaliyetleri Hakkında Rapor**, İstanbul,2015

Kazanılmamış primler karşılığı ile karşılaştırıldığında, muallak hasar karşılıklarının şirketlerin gerçek anlamda bir yükümlülüğünü ifade etmekte olduğu görülecektir. Zira, kazanılmamış primler karşılığı tahakkuk esasına göre bilanço tarihi itibariyle yürürlükte olan poliçe primlerinin gelecek dönem veya dönemlere sarkan kısmını ifade ederken, muallak tazminat karşılıkları ödenmesi gereken tazminatları göstermektedir.

2.5.1.2. Teknik Karşılıkların Bilançoda Gösterilmesi

Bir sigorta şirketinin bilançosu da diğer ticaret şirketlerinin bilançolarında olduğu gibi, işletmenin belirli bir tarihteki varlıklarını, borçlarını ve öz kaynaklarını göstermektedir. Bilançoda aktif ve pasif kısım bulunmakta olup pasif kısım işletmenin kaynaklarının nereden sağladığını gösterirken, aktif kısım bu kaynakların ne şekilde kullanıldığını göstermektedir.

Bilanço Hesap Grupları

Sigorta şirketlerinin bilançolarında Varlıklar, Yükümlülükler ve Özkaynaklar olmak üzere üç ana grup bulunmaktadır.

Varlıklar

Varlıklar grubu kendi arasında ikiye ayrılmaktadır;

I. Cari Varlıklar:

Nakit olarak elde veya bankada tutulan varlıklar ile normal koşullarda en fazla bir yıl veya işletmenin normal faaliyet dönemi içinde nakde çevrilmesi veya tüketilmesi öngörülen varlık unsurlarını kapsar. Cari Varlıklar; nakit ve nakit benzeri varlıklar, finansal varlıklar ile riski sigortalılara ait finansal yatırımlar, esas faaliyetlerden alacaklar, ilişkili taraflardan alacaklar, diğer alacaklar, gelecek aylara ait giderler ve gelir tahakkukları ile diğer cari varlıklar şeklinde sıralanabilir.

II. Cari Olmayan Varlıklar

Bu hesap grubu, izleyen dönemin sonuna kadar, şirket faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi için kullanılmak amacıyla elde edilen ve ilke olarak bir yıl veya normal faaliyet dönemi içinde paraya çevrilmesi veya tüketilmesi öngörülmeyen varlıkları ve alacakları kapsar. Cari olmayan varlıklar; olağan faaliyetlerden alacaklar, diğer faaliyetlerden alacaklar, sabit finansal varlıklar, maddi duran varlıklar, maddi olmayan duran varlıklar, gelecek yıllara ait ertelenmiş giderler ve gelir tahakkukları ile diğer cari olmayan varlıklar olarak bölümlenir

Yükümlülükler

Bilançoda yükümlülükler kısa vadeli yükümlülükler ve uzun vadeli yükümlülükler olmak üzere iki ana başlık altında toplanmaktadır.

III. Kısa Vadeli Yükümlülükler

Kısa vadeli yükümlülükler, cari varlıklarda yer alan hesapların ayrılmasında kullanılan ölçüye uygun olarak, en çok bir yıl veya şirketin normal faaliyet dönemi sonunda ödenecek yabancı kaynaklar da dahil olmak üzere tüm yükümlülükleri kapsar. Kısa vadeli yükümlülükler; finansal borçlar, esas faaliyetlerden borçlar, ilişkili taraflara borçlar, sigortacılık teknik karşılıkları, diğer risklere ilişkin karşılıklar, ödenecek vergi ve diğer yükümlülükler ile karşılıkları, gelecek aylara ait gelirler ve gider tahakkukları ile diğer kısa vadeli yükümlülükler seklinde bölümlenmektedir.

IV. Uzun Vadeli Yükümlülükler:

Uzun Vadeli Yükümlülükler; finansal borçlar, esas faaliyetlerden borçlar, iliskili taraflara borçlar, diger borçlar, sigortacılık teknik karşılıkları, diğer risklere ilişkin karşılıklar, borç ve gider karşılıkları, gelecek yıllara ait ertelenmiş gelirler ve gider tahakkukları, diğer kısa yükümlülükler seklinde bölümlenmektedir.

V. Özsermaye

Şirket ortaklarının bilanço tarihinde Şirkete yapmış oldukları sermaye yatırımlarının tutarını gösteren Ödenmiş Sermaye ile Sermaye Yedekleri, Kar

Yedekleri, Geçmiş Yıllar Karları ve Geçmiş Yıllar Zararları ile Dönemin Net Karın kapsamaktadır.

Hayat dışı sigorta şirketlerinin düzenlemek durumunda oldukları bilançonun ana hesap grupları yukarıda belirtilmiştir.

Tablo 1. Sigorta Şirketlerinin ayrıntılı solo gelir tablosu örneği

VARLIKLAR			
I- Cari Varlıklar	**Dip Not**	**Cari Dönem (31/12/XXX2)**	**Geçmiş Dönem (31/12/XXX1)**
A- Nakit Ve Nakit Benzeri Varlıklar			
1- Kasa			
2- Alınan Çekler			
3- Bankalar			
4- Verilen Çekler Ve Ödeme Emirleri (-)			
5- Diğer Nakit Ve Nakit Benzeri Varlıklar			
B- Finansal Varlıklar ile Riski Sigortalılara Ait Finansal Yatırımlar			
1- Satılmaya Hazır Finansal Varlıklar			
2- Vadeye Kadar Elde Tutulacak Finansal Varlıklar			
3- Alım Satım Amaçlı Finansal Varlıklar			
4- Krediler			
5- Krediler Karşılığı (-)			
6- Riski Hayat Poliçesi Sahiplerine Ait Finansal Yatırımlar			
7- Şirket Hissesi			
8- Finansal Varlıklar Değer Düşüklüğü Karşılığı (-)			
C- Esas Faaliyetlerden Alacaklar			
1- Sigortacılık Faaliyetlerinden Alacaklar			
2- Sigortacılık Faaliyetlerinden Alacaklar Karşılığı (-)			
3- Reasürans Faaliyetlerinden Alacaklar			
4- Reasürans Faaliyetlerinden Alacaklar Karşılığı (-)			
5- Sigorta Ve Reasürans Şirketleri Nezdindeki Depolar			
6- Sigortalılara Krediler (İkrazlar)			
7- Sigortalılara Krediler (İkrazlar) Karşılığı (-)			
8- Emeklilik Faaliyetlerinden Alacaklar			
9- Esas Faaliyetlerden Kaynaklanan Şüpheli Alacaklar			
10- Esas Faaliyetlerden Kaynaklanan Şüpheli Alacaklar Karşılığı (-)			
D- İlişkili Taraflardan Alacaklar			
1- Ortaklardan Alacaklar			
2- İştiraklerden Alacaklar			
3- Bağlı Ortaklıklardan Alacaklar			
4- Müşterek Yönetime Tabi Teşebbüslerden Alacaklar			
5- Personelden Alacaklar			
6- Diğer İlişkili Taraflardan Alacaklar			
7- İlişkili Taraflardan Alacaklar Reeskontu (-)			
8- İlişkili Taraflardan Şüpheli Alacaklar			
9- İlişkili Taraflardan Şüpheli Alacaklar Karşılığı (-)			

E- Diğer Alacaklar			
1- Finansal Kiralama Alacakları			
2- Kazanılmamış Finansal Kiralama Faiz Gelirleri (-)			
3- Verilen Depozito ve Teminatlar			
4- Diğer Çeşitli Alacaklar			
5- Diğer Çeşitli Alacaklar Reeskontu(-)			
6- Şüpheli Diğer Alacaklar			
7- Şüpheli Diğer Alacaklar Karşılığı (-)			
F- Gelecek Aylara Ait Giderler Ve Gelir Tahakkukları			
1- Gelecek Aylara Ait Giderler			
2- Tahakkuk Etmiş Faiz Ve Kira Gelirleri			
3- Gelir Tahakkukları			
4- Gelecek Aylara Ait Diğer Giderler Ve Gelir Tahakkukları			
G- Diğer Cari Varlıklar			
1- Gelecek Aylar İhtiyacı Stoklar			
2- Peşin Ödenen Vergiler Ve Fonlar			
3- Ertelenmiş Vergi Varlıkları			
4- İş Avansları			
5- Personele Verilen Avanslar			
6- Sayım Ve Tesellüm Noksanları			
7- Diğer Çeşitli Cari Varlıklar			
8- Diğer Cari Varlıklar Karşılığı (-)			
I- Cari Varlıklar Toplamı			
II- Cari Olmayan Varlıklar	**Dip Not**	**Cari Dönem (31/12/XXX2)**	**Geçmiş Dönem (31/12/XXX1)**
A- Esas Faaliyetlerden Alacaklar			
1- Sigortacılık Faaliyetlerinden Alacaklar			
2- Sigortacılık Faaliyetlerinden Alacaklar Karşılığı (-)			
3- Reasürans Faaliyetlerinden Alacaklar			
4- Reasürans Faaliyetlerinden Alacaklar Karşılığı (-)			
5- Sigorta ve Reasürans Şirketleri Nezdindeki Depolar			
6- Sigortalılara Krediler (İkrazlar)			
7- Sigortalılara Krediler (İkrazlar) Karşılığı (-)			
8- Emeklilik Faaliyetlerinden Alacaklar			
9-Esas Faaliyetlerden Kaynaklanan Şüpheli Alacaklar			
10- Esas Faaliyetlerden Kaynaklanan Şüpheli Alacaklar Karşılığı (-)			
B- İlişkili Taraflardan Alacaklar			
1- Ortaklardan Alacaklar			
2- İştiraklerden Alacaklar			
3- Bağlı Ortaklıklardan Alacaklar			
4- Müşterek Yönetime Tabi Teşebbüslerden Alacaklar			
5- Personelden Alacaklar			
6- Diğer İlişkili Taraflardan Alacaklar			
7- İlişkili Taraflardan Alacaklar Reeskontu (-)			
8- İlişkili Taraflardan Şüpheli Alacaklar			
9- İlişkili Taraflardan Şüpheli Alacaklar Karşılığı (-)			
C- Diğer Alacaklar			
1- Finansal Kiralama Alacakları			
2- Kazanılmamış Finansal Kiralama Faiz Gelirleri (-)			
3- Verilen Depozito ve Teminatlar			
4- Diğer Çeşitli Alacaklar			
5- Diğer Çeşitli Alacaklar Reeskontu(-)			
6- Şüpheli Diğer Alacaklar			
7- Şüpheli Diğer Alacaklar Karşılığı (-)			

D- Finansal Varlıklar			
1- Bağlı Menkul Kıymetler			
2- İştirakler			
3- İştirakler Sermaye Taahhütleri (-)			
4- Bağlı Ortaklıklar			
5- Bağlı Ortaklıklar Sermaye Taahhütleri (-)			
6- Müşterek Yönetime Tabi Teşebbüsler			
7- Müşterek Yönetime Tabi Teşebbüsler Sermaye Taahhütleri (-)			
8- Finansal Varlıklar Ve Riski Sigortalılara Ait Finansal Yatırımlar			
9- Diğer Finansal Varlıklar			
10- Finansal Varlıklar Değer Düşüklüğü Karşılığı (-)			
E- Maddi Varlıklar			
1- Yatırım Amaçlı Gayrımenkuller			
2- Yatırım Amaçlı Gayrımenkuller Değer Düşüklüğü Karşılığı (-)			
3- Kullanım Amaçlı Gayrımenkuller			
4- Makine Ve Teçhizatlar			
5- Demirbaş Ve Tesisatlar			
6- Motorlu Taşıtlar			
7- Diğer Maddi Varlıklar (Özel Maliyet Bedelleri Dahil)			
8- Kiralama Yoluyla Edinilmiş Maddi Varlıklar			
9- Birikmiş Amortismanlar (-)			
10- Maddi Varlıklara İlişkin Avanslar (Yapılmakta Olan Yatırımlar Dahil)			
F- Maddi Olmayan Varlıklar			
1- Haklar			
2- Şerefiye			
3- Faaliyet Öncesi Döneme Ait Giderler			
4- Araştırma Ve Geliştirme Giderleri			
6- Diğer Maddi Olmayan Varlıklar			
7- Birikmiş İtfalar (Amortismanlar) (-)			
8- Maddi Olmayan Varlıklara İlişkin Avanslar			
G-Gelecek Yıllara Ait Giderler Ve Gelir Tahakkukları			
1- Gelecek Yıllara Ait Giderler			
2- Gelir Tahakkukları			
3- Gelecek Yıllara Ait Diğer Giderler Ve Gelir Tahakkukları			
H-Diğer Cari Olmayan Varlıklar			
1- Efektif Yabancı Para Hesapları			
2- Döviz Hesapları			
3- Gelecek Yıllar İhtiyacı Stoklar			
4- Peşin Ödenen Vergiler Ve Fonlar			
5- Ertelenmiş Vergi Varlıkları			
6- Diğer Çeşitli Cari Olmayan Varlıklar			
7- Diğer Cari Olmayan Varlıklar Amortismanı (-)			
8- Diğer Cari Olmayan Varlıklar Karşılığı (-)			
II- Cari Olmayan Varlıklar Toplamı			
Varlıklar Toplamı (I + II)			

YÜKÜMLÜLÜKLER			
III- Kısa Vadeli Yükümlülükler	**Dip Not**	**Cari Dönem (31/12/XXX2)**	**Geçmiş Dönem (31/12/XXX1)**
A- Finansal Borçlar			
1- Kredi Kuruluşlarına Borçlar			
2- Finansal Kiralama İşlemelerinden Borçlar			
3- Ertelenmiş Finansal Kiralama Borçlanma Maliyetleri (-)			
4- Uzun Vadeli Kredilerin Ana Para Taksitleri Ve Faizleri			
5- Çıkarılmış Tahviller(Bonolar) Anapara, Taksit ve Faizleri			
6- Çıkarılmış Diğer Finansal Varlıklar			
7- Çıkarılmış Diğer Finansal Varlıklar İhraç Farkı (-)			
8- Diğer Finansal Borçlar (Yükümlülükler)			
B- Esas Faaliyetlerden Borçlar			
1- Sigortacılık Faaliyetlerinden Borçlar			
2- Reasürans Faaliyetlerinden Borçlar			
3- Sigorta Ve Reasürans Şirketlerinden Alınan Depolar			
4- Emeklilik Faaliyetlerinden Borçlar			
5- Diğer Esas Faaliyetlerden Borçlar			
6- Diğer Esas Faaliyetlerden Borçlar Borç Senetleri Reeskontu(-)			
C-İlişkili Taraflara Borçlar			
1- Ortaklara Borçlar			
2- İştiraklere Borçlar			
3- Bağlı Ortaklıklara Borçlar			
4- Müşterek Yönetime Tabi Teşebbüslere Borçlar			
5- Personele Borçlar			
6- Diğer İlişkili Taraflara Borçlar			
D- Diğer Borçlar			
1- Alınan Depozito ve Teminatlar			
2- Diğer Çeşitli Borçlar			
3- Diğer Çeşitli Borçlar Reeskontu (-)			
E-Sigortacılık Teknik Karşılıkları			
1- Kazanılmamış Primler Karşılığı - Net			
2- Devam Eden Riskler Karşılığı - Net			
3- Hayat Matematik Karşılığı - Net			
4- Muallak Hasar Ve Tazminat Karşılığı - Net			
5- İkramiye Ve İndirimler Karşılığı - Net			
6- Yatırım Riski Hayat Sigortası Poliçe Sahiplerine Ait Poliçeler İçin Ayrılan Karşılık - Net			
7- Diğer Teknik Karşılıklar - Net			
F- Ödenecek Vergi Ve Benzeri Diğer Yükümlülükler İle Karşılıkları			
1- Ödenecek Vergi Ve Fonlar			
2- Ödenecek Sosyal Güvenlik Kesintileri			
3- Vadesi Geçmiş, Ertelenmiş Veya Taksitlendirilmiş Vergi Ve Diğer Yükümlülükler			
4- Ödenecek Diğer Vergi Ve Benzeri Yükümlülükler			
5- Dönem Karı Vergi Ve Diğer Yasal Yükümlülük Karşılıkları			
6- Dönem Karının Peşin Ödenen Vergi Ve Diğer Yükümlülükleri (-)			
7- Diğer Vergi Ve Benzeri Yükümlülük Karşılıkları			
G- Diğer Risklere İlişkin Karşılıklar			
1- Kıdem Tazminatı Karşılığı			
2- Sosyal Yardım Sandığı Varlık Açıkları Karşılığı			
3- Maliyet Giderleri Karşılığı			
H- Gelecek Aylara Ait Gelirler Ve Gider Tahakkukları			
1- Gelecek Aylara Ait Gelirler			
2- Gider Tahakkukları			
3- Gelecek Aylara Ait Diğer Gelirler Ve Gider Tahakkukları			
I- Diğer Kısa Vadeli Yükümlülükler			
1- Ertelenmiş Vergi Yükümlüğü			
2- Sayım Ve Tesellüm Fazlalıkları			
3- Diğer Çeşitli Kısa Vadeli Yükümlülükler			
III - Kısa Vadeli Yükümlülükler Toplamı			

IV- Uzun Vadeli Yükümlülükler	Dip Not	Cari Dönem (31/12/XXX2)	Geçmiş Dönem (31/12/XXX1)
A- Finansal Borçlar			
1- Kredi Kuruluşlarına Borçlar			
2- Finansal Kiralama İşlemlerinden Borçlar			
3- Ertelenmiş Finansal Kiralama Borçlanma Maliyetleri (-)			
4- Çıkarılmış Tahviller			
5- Çıkarılmış Diğer Finansal Varlıklar			
6- Çıkarılmış Diğer Finansal Varlıklar İhraç Farkı (-)			
7- Diğer Finansal Borçlar (Yükümlülükler)			
B- Esas Faaliyetlerden Borçlar			
1- Sigortacılık Faaliyetlerinden Borçlar			
2- Reasürans Faaliyetlerinden Borçlar			
3- Sigorta Ve Reasürans Şirketlerinden Alınan Depolar			
4- Emeklilik Faaliyetlerinden Borçlar			
5- Diğer Esas Faaliyetlerden Borçlar			
6- Diğer Esas Faaliyetlerden Borçlar Borç Senetleri Reeskontu (-)			
C- İlişkili Taraflara Borçlar			
1- Ortaklara Borçlar			
2- İştiraklere Borçlar			
3- Bağlı Ortaklıklara Borçlar			
4- Müşterek Yönetime Tabi Teşebbüslere Borçlar			
5- Personele Borçlar			
6- Diğer İlişkili Taraflara Borçlar			
D- Diğer Borçlar			
1- Alınan Depozito Ve Teminatlar			
2- Diğer Çeşitli Borçlar			
3- Diğer Çeşitli Borçlar Reeskontu			
E- Sigortacılık Teknik Karşılıkları			
1- Kazanılmamış Primler Karşılığı – Net			
2- Devam Eden Riskler Karşılığı - Net			
3- Hayat Matematik Karşılığı - Net			
4- Muallak Hasar Ve Tazminat Karşılığı - Net			
5- İkramiye Ve İndirimler Karşılığı - Net			
6-Yatırım Riski Hayat Sigortası Poliçe Sahiplerine Ait Poliçeler İçin Ayrılan Karşılık - Net			
7- Diğer Teknik Karşılıklar - Net			
F- Diğer Yükümlülükler Ve Karşılıkları			
1- Ödenecek Diğer Yükümlülükler			
2- Vadesi Geçmiş, Ertelenmiş Veya Taksitlendirilmiş Vergi Ve Diğer Yükümlülükler			
3-Diğer Borç Ve Gider Karşılıkları			
G- Diğer Risklere İlişkin Karşılıklar			
1- Kıdem Tazminatı Karşılığı			
2- Sosyal yardım sandığı Varlık Açıkları Karşılığı			
H-Gelecek Yıllara Ait Gelirler Ve Gider Tahakkukları			
1- Gelecek Yıllara Ait Gelirler			
2- Gider Tahakkukları			
3- Gelecek Yıllara Ait Diğer Gelirler Ve Gider Tahakkukları			
I- Diğer Uzun Vadeli Yükümlülükler			
1- Ertelenmiş Vergi Yükümlülüğü			
2- Diğer Uzun Vadeli Yükümlülükler			
IV- Uzun Vadeli Yükümlülükler Toplamı			

ÖZSERMAYE			
V- Özsermaye	Dip Not	Cari Dönem (31/12/XXX2)	Geçmiş Dönem (31/12/XXX1)
A- Ödenmiş Sermaye			
1- (Nominal) Sermaye			
2- Ödenmemiş Sermaye (-)			
3- Sermaye Düzeltmesi Olumlu Farkları			
4- Sermaye Düzeltmesi Olumsuz Farkları (-)			
B- Sermaye Yedekleri			
1- Hisse Senedi İhraç Primleri			
2- Hisse Senedi İptal Karları			
3- Sermayeye Eklenecek Satış Karları			
4- Yabancı Para Çevirim Farkları			
5- Diğer Sermaye Yedekleri			
C- Kar Yedekleri			
1- Yasal Yedekler			
2- Statü Yedekleri			
3- Olağanüstü Yedekler			
4- Özel Fonlar (Yedekler)			
5- Finansal Varlıkların Değerlemesi			
6- Diğer Kar Yedekleri			
D- Geçmiş Yıllar Karları			
1- Geçmiş Yıllar Karları			
E-Geçmiş Yıllar Zararları (-)			
1- Geçmiş Yıllar Zararları			
F-Dönem Net Karı			
1- Dönem Net Karı			
2- Dönem Net Zararı (-)			
Özsermaye Toplamı			
Yükümlülükler Toplamı (III + IV + V)			

2.5.1.3. Teknik Karşılıkların Gelir Tablosunda Gösterilmesi

Belirli bir dönem boyunca elde edilen tüm gelirlerin ve yapılan tüm giderlerin gösteridiği ve sonucunda da şirketin kar ya da zararını gösteren finansal tablo gelir tablosudur. Gelir tablosunda aktifte yer alan kaynakların bedeli ile giderler ve bu giderler sonucu ortaya çıkan gelirlerin karşılaştırılması yapılmaktadır.[4]

Gelir tablosu, şirketin faaliyet döneminde elde ettiği gelir ve karlar ile gider ve zararlarının izlenmesi amacıyla kullanılır. Gelir tablosu, teknik ve teknik olmayan olmak üzere iki ana bölümden oluşmaktadır. Teknik bölüm sigortacılık faaliyetinden doğan gelir ve giderleri gösterirken teknik olmayan bölüm şirketin sigortacılık faaliyeti dışında elde ettiği finansal gelir ve giderleri içermektedir. Teknik bölüm hayat dışı teknik gelir, hayat dışı teknik gider, unsurlarından oluşmaktadır. Teknik

[4] Ahmet Genç, **Sigorta Şirketlerinin Mali Analizi, Erken Uyarı Sistemi ve Derecelendirme (Rating),**TSB Yayını No:15,Ankara,2006, s.42-43

olmayan bölüm yatırım gelirleri, yatırım giderleri, olağan ve olağandışı faaliyetlerden gelir ve karlar ile gider ve zararlar ile dönem net kar ve zararından oluşmaktadır. Tablo 4.'de elemanter sigorta şirketlerinin kullanmış olduğu " Ayrıntılı Solo Gelir Tablosu" örneği yer almaktadır.

Tablo 2. Sigorta Şirketlerinin ayrıntılı solo gelir tablosu örneği

I-TEKNİK BÖLÜM	Dip Not	Cari Dönem (01/01 -31/12 XXX2)	Geçmiş Dönem (01/01-31/12 XXX1)
A- Hayat Dışı Teknik Gelir			
1- Kazanılmış Primler (Reasürör Payı Düşülmüş Olarak)			
1.1- Yazılan Primler (Reasürör Payı Düşülmüş Olarak)			
1.1.1- Brüt Yazılan Primler (+)			
1.1.2 -Reasüröre Devredilen Primler (-)			
1.2- Kazanılmamış Primler Karşılığında Değişim (Reasürör Payı ve Devreden Kısım Düşülmüş Olarak)(+/-)			
1.2.1- Kazanılmamış Primler Karşılığı (-)			
1.2.2- Kazanılmamış Primler Karşılığında Reasürör Payı (+)			
1.3- Devam Eden Riskler Karşılığında Değişim (Reasürör Payı ve Devreden Kısım Düşülmüş Olarak)(+/-)			
1.3.1- Devam Eden Riskler Karşılığı (-)			
1.3.2- Devam Eden Riskler Karşılığında Reasürör Payı (+)			
2- Teknik Olmayan Bölümden Aktarılan Yatırım Gelirleri			
3- Diğer Teknik Gelirler (Reasürör Payı Düşülmüş Olarak)			
3.1- Brüt Diğer Teknik Gelirler (+)			
3.2- Brüt Diğer Teknik Gelirlerde Reasürör Payı (-)			
B- Hayat Dışı Teknik Gider(-)			
1- Gerçekleşen Hasarlar (Reasürör Payı Düşülmüş Olarak)			
1.1- Ödenen Hasarlar (Reasürör Payı Düşülmüş Olarak)			
1.1.1- Brüt Ödenen Hasarlar (-)			
1.1.2- Ödenen Hasarlarda Reasürör Payı (+)			
1.2- Muallak Hasarlar Karşılığında Değişim (Reasürör Payı ve Devreden Kısım Düşülmüş Olarak) (+/-)			
1.2.1- Muallak Hasarlar Karşılığı (-)			
1.2.2- Muallak Hasarlar Karşılığında Reasürör Payı (+)			
2- İkramiye ve İndirimler Karşılığında Değişim (Reasürör Payı ve Devreden Kısım Düşülmüş Olarak) (+/-)			
2.1- İkramiye ve İndirimler Karşılığı (-)			
2.2- İkramiye ve İndirimler Karşılığında Reasürör Payı (+)			
3- Diğer Teknik Karşılıklarda Değişim (Reasürör Payı ve Devreden Kısım Düşülmüş Olarak) (+/-)			
4- Faaliyet Giderleri (-)			

C- Teknik Bölüm Dengesi- Hayat Dışı (A – B)			
D- Hayat Teknik Gelir			
1- Kazanılmış Primler (Reasürör Payı Düşülmüş Olarak)			
1.1- Yazılan Primler (Reasürör payı Düşülmüş Olarak)			
1.1.1- Brüt Yazılan Primler (+)			
1.1.2- Reasüröre Devredilen Primler (-)			
1.2- Kazanılmamış Primler Karşılığında Değişim (Reasürör Payı ve Devreden Kısım Düşülmüş Olarak)(+/-)			
1.2.1- Kazanılmamış Primler Karşılığı (-)			
1.2.2- Kazanılmamış Primler Karşılığında Reasürör Payı (+)			
1.3- Devam Eden Riskler Karşılığında Değişim (Reasürör Payı ve Devreden Kısım Düşülmüş Olarak)(+/-)			
1.3.1- Devam Eden Riskler Karşılığı (-)			
1.3.2- Devam Eden Riskler Karşılığında Reasürör Payı (+)			
2- Hayat Branşı Yatırım Geliri			
3- Yatırımlardaki Gerçekleşmemiş Karlar			
4- Diğer Teknik Gelirler (Reasürör Payı Düşülmüş Olarak)			
E- Hayat Teknik Gider			
1- Gerçekleşen Hasarlar (Reasürör Payı Düşülmüş Olarak)			
1.1- Ödenen Tazminatlar (Reasürör Payı Düşülmüş Olarak)			
1.1.1- Brüt Ödenen Tazminatlar (-)			
1.1.2- Ödenen Tazminatlarda Reasürör Payı (+)			
1.2- Muallak Tazminatlar Karşılığında Değişim (Reasürör Payı ve Devreden Kısım Düşülmüş Olarak) (+/-)			
1.2.1- Muallak Tazminatlar Karşılığı (-)			
1.2.2- Muallak Hasarlar Karşılığında Reasürör Payı (+)			
2- İkramiye ve İndirimler Karşılığında Değişim (Reasürör Payı ve Devreden Kısım Düşülmüş Olarak) (+/-)			
2.1- İkramiye ve İndirimler Karşılığı (-)			
2.2- İkramiye ve İndirimler Karşılığında Reasürör Payı (+)			
3- Hayat Matematik Karşılığında Değişim (Reasürör Payı ve Devreden Kısım Düşülmüş Olarak)(+/-)			
3.1- Hayat Matematik Karşılığı (-)			
3.2- Hayat Matematik Karşılığında Reasürör Payı (+)			
4- Yatırım Riski Hayat Sigortası Poliçe Sahiplerine Ait Poliçeler İçin Ayrılan Karşılıklarda Değişim (Reasürör Payı ve Devreden Kısım Düşülmüş Olarak)(+/-)			
4.1- Yatırım Riski Hayat Sigortası Poliçe Sahiplerine Ait Poliçeler İçin Ayrılan Karşılıklar(-)			
4.2- Yatırım Riski Hayat Sigortası Poliçe Sahiplerine Ait Poliçeler İçin Ayrılan Karşılıklarda Reasürör Payı (+)			
5- Diğer Teknik Karşılıklarda Değişim (Reasürör Payı ve Devreden Kısım Düşülmüş) (+/-)			
6- Faaliyet Giderleri (-)			
7- Yatırım Giderler (-)			
8- Yatırımlardaki Gerçekleşmemiş Zararlar (-)			
9- Teknik Olmayan Bölüme Aktarılan Yatırım Gelirleri (-)			
F- Teknik Bölüm Dengesi- Hayat (D – E)			
G- Emeklilik Teknik Gelir			
1- Fon İşletim Gelirleri			
2- Yönetim Gideri Kesintisi			
3- Giriş Aidatı Gelirleri			
4- Ara Verme Halinde Yönetim Gideri Kesintisi			
5- Özel Hizmet Gideri Kesintisi			
6- Sermaye Tahsis Avansı Değer Artış Gelirleri			
7- Diğer Teknik Gelirler			
H- Emeklilik Teknik Gideri			
1- Fon İşletim Giderleri (-)			
2- Sermaye Tahsis Avansları Değer Azalış Giderleri(-)			
3- Faaliyet Giderleri (-)			
4- Diğer Teknik Giderler (-)			
I- Teknik Bölüm Dengesi- Emeklilik (G – H)			

I-TEKNİK OLMAYAN BÖLÜM	Dip Not	Cari Dönem (01/01 -31/12 XXX2)	Geçmiş Dönem (01/01-31/12 XXX1)
C- Teknik Bölüm Dengesi- Hayat Dışı (A-B)			
F- Teknik Bölüm Dengesi- Hayat (D-E)			
I- Teknik Bölüm Dengesi- Emeklilik (G-H)			
J- Genel Teknik Bölüm Dengesi (C+F+I)			
K- Yatırım Gelirleri			
1- Finansal Yatırımlardan Elde Edilen Gelirler			
2-Finansal Yatırımların Nakde Çevrilmesinden Elde Edilen Karlar			
3- Finansal Yatırımların Değerlemesi			
4- Kambiyo Karları			
5- iştiraklerden Gelirler			
6- Bağlı Ortaklıklar ve Müşterek Yönetime Tabi Teşebbüslerden Gelirler			
7- Arazi, Arsa ile Binalardan Elde Edilen Gelirler			
8- Türev Ürünlerden Elde Edilen Gelirler			
9- Diğer Yatırımlar			
10- Hayat Teknik Bölümünden Aktarılan Yatırım Gelirleri			
L- Yatırım Giderleri (-)			
1- Yatırım Yönetim Giderleri – Faiz Dahil (-)			
2- Yatırımlar Değer Azalışları (-)			
3- Yatırımların Nakte Çevrilmesi Sonucunda Oluşan Zararlar (-)			
4- Hayat Dışı Teknik Bölümüne Aktarılan Yatırım Gelirleri (-)			
5- Türev Ürünler Sonucunda Oluşan Zararlar (-)			
6- Kambiyo Zararları (-)			
7- Amortisman Giderleri (-)			
8- Diğer Yatırım Giderleri (-)			
M- Diğer Faaliyetlerden ve Olağandışı Faaliyetlerden Gelir ve Karlar ile Gider ve Zararlar (+/-)			
1- Karşılıklar Hesabı (+/-)			
2- Reeskont Hesabı (+/-)			
3- Özellikli Sigortalar Hesabı (+/-)			
4- Enflasyon Düzeltmesi Hesabı (+/-)			
5- Ertelenmiş Vergi Varlığı Hesabı (+/-)			
6- Ertelenmiş Vergi Yükümlülüğü Gideri (-)			
7- Diğer Gelir ve Karlar			
8- Diğer Gider ve Zararlar (-)			
9- Önceki Yıl Gelir ve Karları			
10- Önceki Yıl Gider ve Zararları(-)			
N- Dönem Net Karı veya Zararı			
1- Dönem Karı Ve Zararı			
2- Dönem Karı Vergi ve Diğer Yasal Yükümlülük Karşılıkları(-)			
3- Dönem Net Kar veya Zararı			
4- Enflasyon Düzeltme Hesabı			

2.5.2 Sigorta Teknik Karşılıklarına İlişkin Finansal Tablo Analizleri

Finansal analiz, firmaların özkaynakları ve borçlanma yoluyla sağladıkları fonların, kullanılacakları alanlara göre değerlendirilmesi ve gelişen koşullara göre süreç içinde durumlarının saptaması şeklinde tanımlanmaktadır. [5]

Sigorta şirketlerinde finansal analiz, finansal tablolarda yer alan hesap kalemleri arasındaki ilişkilerin incelenmesi, ölçülmesi ve değerlendirilmesi yoluyla ile yapılmaktadır. Sigorta şirketlerinin güçlü bir finansal yapıya sahip olmasında yapılan finansal analizlerin doğru yorumlanması ve analizlerden yeterince faydalanılması şirketin geleceğinde güçlü bir finansman yapısına sahip olmasına yardımcı olmaktadır. Yapılacak doğru finansal analizler ve bunun yanında muhafazkar yaklaşımlardan mümkün olabildiğince uzaklaşmak işletmenin gelişebilmesine ve karlılığını artırmasında önemli bir etken olabilmektedir. Finansal analiz, Şirketin işlemlerinin bir bütün olarak değerlendirilmesini sağlamakta, ürünlerine ilişkin verimlilik ve kârlılık durumlarını ortaya çıkarmakta, likidite, kârlılık, verimlilik ve finansman durumlarını ayrıntılı olarak saptamaya yardımcı olmakta, Şirketin bu hususlarda gösterdiği olumlu ya da olumsuz gelişimleri, şirketin sektör içindeki durumunu ve rekabet gücünü göstermekte ve finansal analiz yoluyla faaliyetlerin planlanmasında doğru kararların alınmasını sağlamaktadır.[6]

Sigorta şirketleri elde ettikleri sigorta primlerini fonlamada kullanarak finansal piyasalara önemli katkılar sağlayan işletmelerdir. Bir yandan, sayısız sigorta müşterisine hizmet vererek sigorta sektöründe faaliyet gösteren bir yandan da finansal piyasalarda etkin durumda olan bir sigorta şirketinin, sigortalılara olan yükümlülüklerini ifa edemez duruma gelmesi, hem sigortalıları hem de toplumun önemli bir kesimini finansal açıdan olumsuz etkileyebilecek sorunlara ve güvensizlik ortamına neden olması kaçınılmazdır. Bu nedenle sigorta şirketlerinde finansal analizler ve denetimler büyük önem taşımaktadır. Bu noktada sigorta şirketlerini diğer ticaret şirketlerinden ayıran en önemli farklılığın teknik karşılıklar olduğu ve finansal analiz ve denetimlerde büyük önem taşıdığını bir kez daha belirtmek gerekir.

---

[5] Öcal Usta, **İşletme Finansı ve Finansal Yönetim**, Detay Yayıncılık, Ankara 2005, s. 77

[6] Ahmet Genç, **Sigorta Şirketlerinin Mali Analizi, Erken Uyarı Sistemi ve Derecelendirme (Rating)**,TSB Yayını No,15,Ankara, 2006,s.47

Sigorta şirketleri için aktiflerin kalitesi, likiditenin korunması açısından oldukça önemlidir. Sigorta şirketleri bu nedenle aktiflerinin büyük bir kısmını likiditesi yüksek finansal varlıklar olan tahviller, hisse senetleri ile gayrimenkullere yatırmaktadır. Bunların dağılımı ve kalitesi kaçınılmaz olarak aktiflerin kalitesini ve gelir getirme gücünü belirlemektedir. Aktifler hem yeterli getiri sağlayacak nitelikte, hem de nakit gereksinimlerini karşılayacak biçimde likit olmalıdırlar. Diğer yandan aktifler, iş hacminin gerektirdiği yeterli büyüklükte olmalıdır. Sigorta şirketlerinin uyguladıkları politikalar mali bünyelerini yakından ilgilendirmekte, sigortalılara karşı üzerlerine almış oldukları yükümlülükleri karşılamada yeterli bir finansman gücüne sahip olmamaları, uygulanan yanlış politikaların bir sonucu olarak karşılarına çıkmaktadır.

Sigorta şirketleri için yapılan analizlerin ortak amacı, şirketlerin finansal yapısının sağlamlığını tespit etmektir. Finansal yapıdaki zayıflamanın zamanında saptanarak, kötüye gidişi durdurabilmek için gerekli önlemlerin uygulamaya konulması sigortacılıktaki finansal analizin gerçek amacıdır. Bir şirketin gelecekteki yükümlülüklerini, yani nakit çıkışlarını varlıklarından sağlanacak nakit girişleri ile karşılayabilmesi ödeyebilirlik ya da likidite olarak tanımlanabilir. Tek bir dönemi ele alacak olursak, eğer bir sigorta şirketinin varlıkları borçlarını aşıyorsa, o şirketin ödeyebilirliği vardır ya da likidite sorunu yoktur denilebilir. Buna göre eğer şirket cari borçlarını vadeleri geldiğinde ödeyebiliyorsa ödeyebilirliğe sahiptir. Gerçekte bir sigorta şirketinin finansal sağlamlığını değerlendirmenin yolu, şirketin nakit giriş ve çıkışlarının projeksiyonuna dayanmaktadır. Bu açıdan bakıldığında yukarıda da bahsedildiği üzere ödeyebilirlik, bir şirketin gelecekteki yükümlülüklerini, yani nakit çıkışlarını, varlıklarından sağlanacak nakit girişleri ile karşılayabilmesi olarak tanımalanabilir.

Yatırımların likit varlıklardan oluşması sadece finans sektörü dışındaki işletmelerde aranan bir hedef olmayıp işletmelerin genel bir hedefidir. Düzenli bir yatırım programının sürdürülebilmesi için yatırımların gerektiğinde paraya dönüştürülmesi halinde herhangi bir aksamanın olmaması gerekmektedir. Sigorta Şirketlerinde de fazla ihtiyatlılık, muhafazakar yaklaşımlar ve gereğinden fazla

likidite, firmayı olumsuz etkilemekte olup bu bakımdan yatırım yönetiminde aşağıdaki noktaların dikkate alınması gerekmektedir,

- Ödemelerin zamansal olarak sigortalıların menfaatine halel gelmeyecek şekilde periyodik bir ödeme tablosuna bağlanması,

- Tahsilat tablosunun üretim kanallarının ağırlığına bağlı olarak düzenlenmesi, özellikle borçların geri ödenmesi, menkul kıymetlerin geri ödenmesi, kira ve vergi tahsilleri gibi,

- Yatırımların tekrar nakite dönüştürülmesine ilişkin zamansal kararlara dikkat edilerek gelir kaybının olmaması yönünde aksiyon alınması,

- Diğer finansal kurumlarla özellikle bankalar ve sermaye piyasası aracı kurumları ile ödeme ilişkilerinin düzenlenerek borçlanma ve mevduat yatırma dönemlerinin ve diğer yatırım ilişkilerinin belirlenmesi.

Sigorta işletmeleri için olduğu gibi diğer ticaret şirketlerinin de yatırım kararlarının özelliği, sermaye yatırımlarının kolayca paraya çevrilebilirliğidir. Diğer bir ifade ile gerektiği zaman, değerinde herhangi bir değişiklik olmadan, kolayca satılarak yatırımın paraya çevrilme maliyetinin minimum kılınması önemlidir. Bununla birlikte sigorta şirketlerinde çeşitli iş kolları için hasar olasılıkları farklı olduğundan likiditenin önemi de değişmektedir. Hayat sigortalarında tazminatların önceden nispeten kolayca tahmin edilebilmesi nedeniyle sermaye yatırımları uzun süreli olmaktadır. Hayat dışı sigorta branşlarında ve reasürans şirketlerinde hasar tahmin güçlüğü ve katastrofik hasarlar nedeniyle likiditenin nispeten daha yüksek olması gerekmektedir. Sigorta şirketlerinin likidite durumunu da içeren (mali yeterlilik) solvabilite politikası, olması gereken ile mevcut kaynakların oranını belirlemektedir. [7]

[7] Alim Zurnacı,**Hayat Dışı Sigorta Şirketlerinin Fon Oluşturma İmkanları ve Yönetim Analizi**, Sakarya Üniversitesi, Yüksek Lisan Tezi, 2007, s.124

Solvabiliteye bağlı olarak sigorta sektöründe genel olarak kullanılan finansal yapı oranları şunlardır; [8]

- (Kasa+Banka)/Toplam Aktifler
- Alacaklar/Toplam Aktifler
- Özkaynaklar/Toplam Pasifler
- Borçlar/Toplam Pasifler
- Teknik Karşılıklar/(Toplam Pasifler-Öz Sermaye)
- Menkul Kıymetler/Öz Sermaye
- Şüpheli Alacaklar/Öz Sermaye
- Alacaklar/Öz Sermaye
- Toplam Borçlar/Toplam Pasifler
- Menkul Kıymetler/Toplam Aktifler
- Sabit Kıymetler/Toplam Aktifler
- Teknik Karşılıklar/Toplam Pasifler
- Teknik Karşılıklar/Alınan Prim
- Alınan Primler/Öz Sermaye
- Brüt Prim Gelirleri/Öz Sermaye
- Alacaklar/Borçlar
- Teknik Karşılıklar/Brüt Prim Gelirleri

[8] Ahmet GENÇ, **Sigorta şirketlerinin Mali Analizi, Erken Uyarı Sistemi ve Derecelendirme (Rating),** TSB Yayını No.15, Ankara, 2006, s.-54,55

- Toplam Borçlar/Öz Sermaye

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BİR SİGORTA ŞİRKETİNİN TEKNİK KARŞILIKLARA BAĞLI OLARAK DEĞİŞEN OPTİMUM FİNANSAL YAPI ORANLARININ VE KARLILIĞIN DURUMU

Hayat dışı sigorta şirketlerinde primlerin artması ve buna bağlı olarak teknik karşılıklardaki değişimin finansal yapıya etkisinin gösterilmesi amacıyla örnek bir çalışma yapılmıştır. Bu örnek çalışmada esas alınan varsayımlar şunlardır;

- Sigorta Şirketi hayat dışı sigorta branşlarında faaliyet gösteren bir şirkettir,
- Şirketin yıllık prim üretimi her yıl %5 oranında artmaktadır,
- Hasar Prim Oranı yıl bazında %3 oranında azalmaktadır.
- Kazanılmamış primler yıllık prim üretiminin %50'si kadardır,
- Bir yıl ve bir yıldan kısa vadeli yatırımlar %2, uzun vadeli yatırımlar ise % 4 getiri oranına sahiptir
- Bilançonun pasif kısmında borçlar sadece teknik karşılıklardan oluşmaktadır

Tablo 3. Yıllar itibariyle prim ve teknik karşılıkların değişimi (milyon TL)

Yıl	Prim	H/P Oranı	KPK	MTK	DERK
2004	0	0%	0	0	0
2005	100	100%	50	45,83	2,5
2006	105	97%	52,5	117,51	3,55
2007	110,25	94%	55,13	148,81	0,5
2008	115,76	91%	57,88	155,56	0
2009	121,55	88%	60,78	158,11	0
2010	127,63	85%	63,81	160,53	0
2011	134,01	82%	67	162,8	0
2012	140,71	79%	70,36	164,88	0
2013	147,75	76%	73,87	166,77	0
2014	155,13	73%	77,57	168,44	0
2015	162,89	70%	81,44	169,86	0
2016	171,03	67%	85,52	171	0
2017	179,59	64%	89,79	171,82	0
2018	188,56	61%	94,28	172,31	0
2019	197,99	58%	99	172,41	0
2020	207,89	55%	103,95	172,09	0
2021	218,29	52%	109,14	171,3	0
2022	229,2	49%	114,6	170,01	0
2023	240,66	46%	120,33	168,16	0
2024	252,7	43%	126,35	165,7	0
2025	265,33	40%	132,66	162,58	0
2026	278,6	37%	139,3	158,73	0

Tablo 5.'de Sigorta Şirketi'nin 2004 yılından itibaren % 5 prim artışı ve hasar prim oranındaki her yıl %3 oranındaki düzelmeye bağlı olarak teknik karşılıklarındaki değişim görülmektedir. Şirketin prim üretimi her yıl %5 artarken, büyümeye bağlı olarak Şirketin teknik karşılıkları da artmaktadır. Kazanılmamış prim karşılıkları her bir poliçe için primin gün esasına göre ertesi döneme sarkan kısım kadar ayrılmasına karşın örneğimizde anlaşılabilirlik açısından yazılan primin %50'si olarak alınmıştır. Prim artışı ile ayrılan teknik karşılıkların miktarı arasında doğru orantılı bir ilişkinin varlığından söz edilebilir. Prim artışı ile teknik karşılıkların artışı arasındaki doğru orantının azalan ya da artan oranlı bir ilişki olmasını, prim artışının gerçekleştiği hayat dışı sigortalar alt branşlarındaki hasar/prim oranları ve buna bağlı olarak ayrılan muallak tazminat karşılıkları belirlemektedir. Bir başka ifadeyle prim artışı hasar prim oranı yüksek branşlarda gerçekleşiyorsa ayrılan muallak tazminat karşılıkları prim artışına göre artan oranda artacak, hasar prim oranı düşük olan branşlarda prim artışı oluyorsa bu durumda muallak tazminat karşılıkları artan prime göre azalan oranda artacaktır.

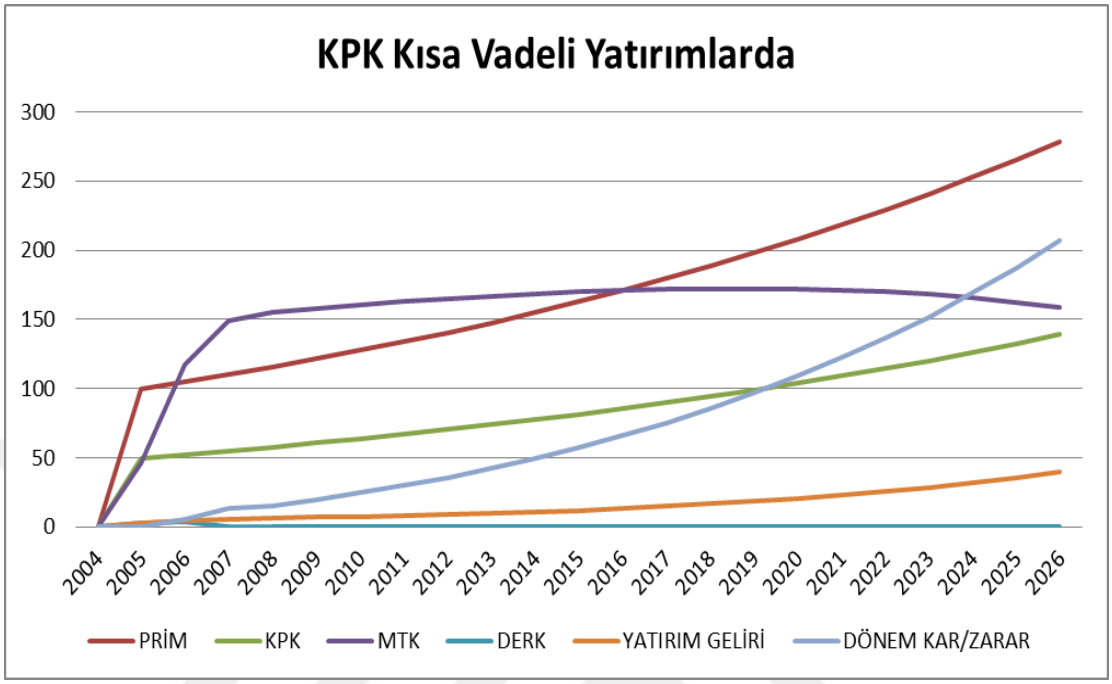
KPK'ya (Kazanılmamış prim karşılıklarına) bakıldığında, prim artışına paralel olarak KPK ayrılış şekli hangi yönteme göre olursa olsun KPK artmaktadır. Örneğimizde yazılan primlerin %50'si KPK'yı oluşturmaktadır. Bilindiği üzere, sigorta sözleşmeleri daima belli bir süre için düzenlenir ve bu süre de genellikle bir yıl olmakla birlikte, bir yılı aşan sigorta sözleşmeleri bulunabileceği gibi, bir yıldan kısa süreli sigorta sözleşmeleri de olabilmektedir. Yıllık olarak yapılan sigorta sözleşmeleri, düzenlendikleri tarihten başlayarak bir yıl boyunca yürürlükte kalmakla birlikte, bu poliçelerin başlama ve sona erme tarihleri yıl içerisinde farklı tarihlere denk gelir. Böylelikle yılın son günü olan 31 Aralık tarihine gelindiğinde bazı poliçelerin sonra ererek sigortacının sorumluluğunun bittiğini görülürken, birçok poliçenin ise sona ermediğini ve sigortacının sorumluluğunun devam ettiğini görülür. Bu poliçelere ilişkin primlerin söz konusu yıl içinde tahakkuk ettiğini düşünülürse, yıl sonu itibariyle kapatılan yılın prim rakamlarının bir kısmının sigortacı için henüz kazanılmadığını kabul etmek gerekir. Sigorta şirketlerinin işte bu henüz kazanılmamış primler için ayırdıkları yedeklere kazanılmamış primler karşılığı adı verilmektedir. Ancak, KPK'nın cari rizikolar karşılığı gibi düşünülerek önümüzdeki dönemde, geçmiş dönemde kesilen tüm poliçelerin hasarlarını ve genel gider maliyetlerini tam olarak karşılamadığı düşünülerek ayrılan bir karşılık olamamalıdır. Zira, KPK dönem sonları itibariyle kapatılan dönemin prim rakamlarının bir kısmının sigortacı için henüz kazanılmadığı düşünülerek ayrılan bir karşılık olup sigorta şirketinin devam eden dönemlerde karşılaşabileceği hasar ödeme yükümlülükleri için muallak tazminat karşılıkları (MTK), devam eden riskler karşılığı (DERK) ve Dengeleme karşılığı ayrılmaktadır. Diğer yandan konuya bir başka açıdan bakacak olursak, sigorta poliçesi sahibi veya sigortacı, poliçenin süresi boyunca her hangi bir zamanda poliçeyi iptal etmeye karar verebilir, böyle bir olasılık göz önüne alınarak sigorta şirketinin KPK ayırması gerekmektedir. Bu noktada KPK'nın da diğer teknik karşılıklar gibi kısa vadeli olarak düşünülmemesi gerekir. Şöyle ki, dayanıklı tüketim malları piyasasında üretim yapan bir firma tüketicilere sunmuş olduğu garanti teminatının, garanti süresi boyunca ürettiği malların tamamının geriye dönmeyeceğini dikkate aldığı gibi sigorta şirketinin de ürettiği poliçelerin tamamının iptal edilmeyeceğini dikkate almalı ve KPK miktarına tekabül eden şirket varlığını getirisi yüksek uzun vadeli yatırımlara yönlendirmeli ve mali karlılık artırılmalıdır.

Tablo 4. KPK kısa vadeli yatırımlarda değerlendirildiğinde yatırım gelirleri (milyon TL)

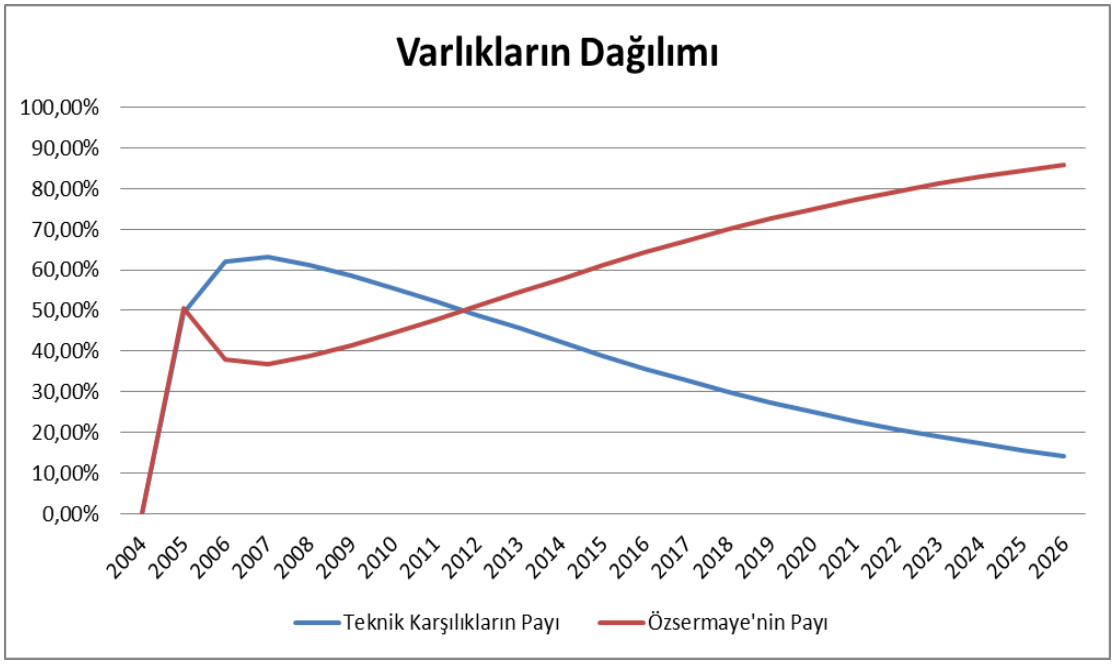
Yıl	Yatırım Geliri	Dönem Kar/Zarar	Öz Sermaye	Teknik Karşılıkların Payı (%)	Özsermaye'nin Payı (%)
2004	0	0	100	0	0
2005	2,96	0,46	100,46	49,47%	50,53%
2006	4,73	5,26	105,72	62,15%	37,85%
2007	5,97	13,91	119,62	63,09%	36,91%
2008	6,66	15,68	135,3	61,20%	38,80%
2009	7,15	19,66	154,96	58,55%	41,45%
2010	7,7	24,57	179,52	55,55%	44,45%
2011	8,35	29,98	209,5	52,31%	47,69%
2012	9,11	35,94	245,45	48,94%	51,06%
2013	9,99	42,5	287,95	45,53%	54,47%
2014	11,01	49,68	337,63	42,15%	57,85%
2015	12,18	57,56	395,19	38,87%	61,13%
2016	13,51	66,16	461,35	35,73%	64,27%
2017	15,01	75,56	536,91	32,76%	67,24%
2018	16,71	85,81	622,71	29,98%	70,02%
2019	18,62	96,97	719,68	27,38%	72,62%
2020	20,75	109,11	828,79	24,98%	75,02%
2021	23,13	122,3	951,08	22,77%	77,23%
2022	25,78	136,62	1.087,70	20,74%	79,26%
2023	28,72	152,14	1.239,84	18,88%	81,12%
2024	31,97	168,97	1.408,81	17,17%	82,83%
2025	35,57	187,18	1.596,00	15,61%	84,39%
2026	39,53	206,88	1.802,88	14,19%	85,81%

Tablo 4.'da belirtilen artan prim üretimi ve azalan hasar–prim oranı eşliğinde, KPK'yı ve diğer teknik karşılıkları kısa vadeli bir yükümlülük olarak kabul ederek, belirlenen toplam teknik karşılık tutarının kısa vadeli ve buna bağlı olarak düşük faizli varlıklarda değerlendirildiğinde, Şirketin 2004 yılında 100 milyon TL olan öz sermayesi 2026 yılı sonunda 1.802,9 milyon TL'sine ulaşmaktadır. 1'nolu grafikte teknik karşılıkların kısa vadeli yatırımlarda değerlendirilmesi durumunda teknik karşılıklar ile yatırım gelirleri ve dönem kar/zararı arasındaki ilişki görülmektedir.

Grafik 1. KPK'nın kısa vadeli yatırımlarda değerlendirilmesi halinde yatırım gelirleri

Grafik 2. Teknik karşılıkların kısa vadeli yatırımlarda değerlendirilmesi durumunda elde edilen gelirlerin öz sermaye'ye etkisi

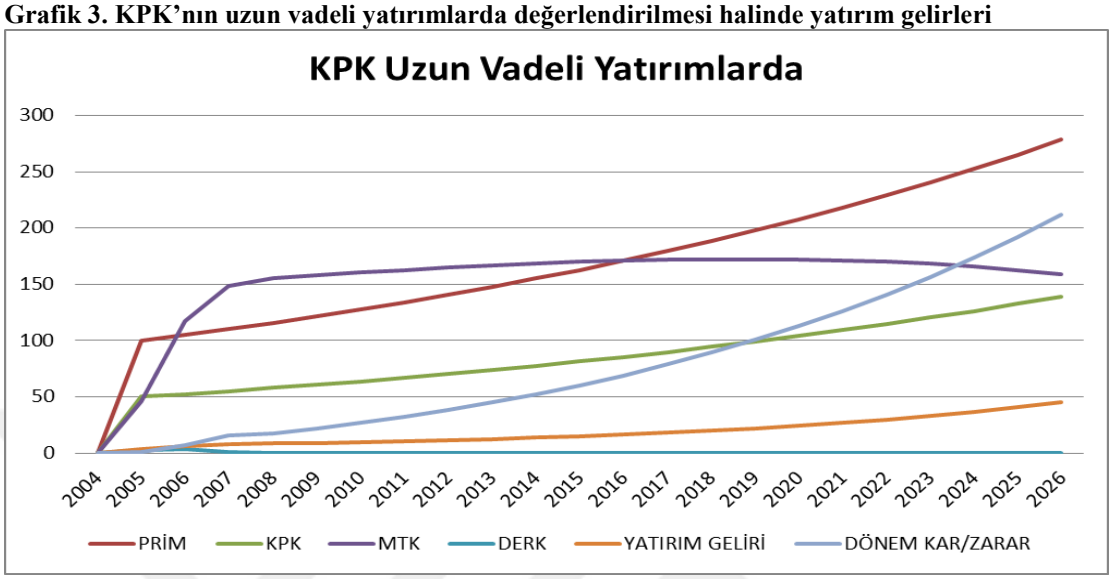

Tablo 5. KPK Uzun vadeli yatırımlarda değerlendirildiğinde yatırım gelirleri tablosu

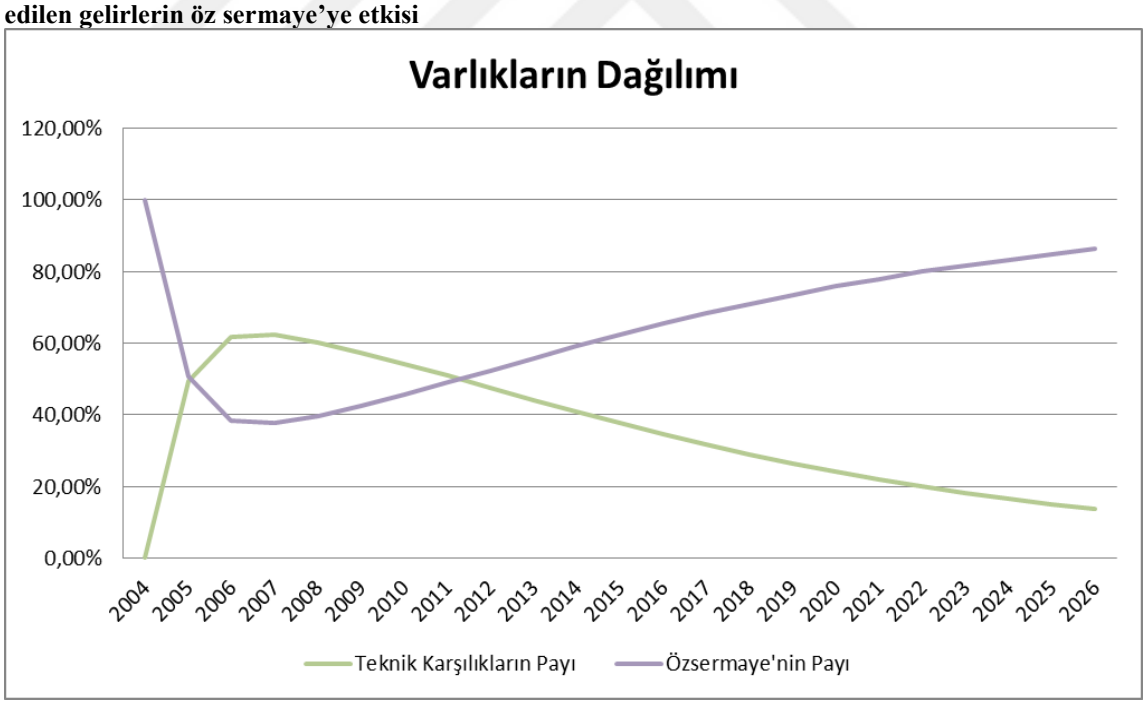
KPK UZUN VADELİ YATIRIMLARDA DEĞERLENDİRİLDİĞİNDE					
Yıl	Yatırım Geliri	Dönem Kar/Zarar	Öz Sermaye	Teknik Karşılıkların Payı	Özsermaye'nin Payı
2004	3,46	0	100	0,00%	100,00%
2005	6,27	0,96	100,96	49,34%	50,66%
2006	7,62	6,79	107,75	61,70%	38,30%
2007	8,42	15,55	123,3	62,38%	37,62%
2008	9,03	17,43	140,73	60,26%	39,74%
2009	9,7	21,53	162,26	57,43%	42,57%
2010	10,48	26,57	188,83	54,30%	45,70%
2011	11,38	32,11	220,94	50,98%	49,02%
2012	12,41	38,22	259,16	47,58%	52,42%
2013	13,59	44,92	304,08	44,18%	55,82%
2014	14,92	52,26	356,34	40,84%	59,16%
2015	16,42	60,3	416,63	37,62%	62,38%
2016	18,11	69,08	485,71	34,56%	65,44%
2017	20	78,66	564,36	31,67%	68,33%
2018	22,11	89,09	653,46	28,98%	71,02%
2019	24,46	100,46	753,91	26,47%	73,53%
2020	27,06	112,81	866,72	24,15%	75,85%
2021	29,95	126,23	992,95	22,02%	77,98%
2022	33,14	140,78	1.133,73	20,07%	79,93%
2023	36,65	156,56	1.290,29	18,27%	81,73%
2024	40,52	173,65	1.463,94	16,63%	83,37%
2025	44,77	192,14	1.656,08	15,13%	84,87%
2026	0	212,13	1.868,21	13,76%	86,24%

KPK'nın diğer teknik karşılıklar içindeki özellikli durumu nedeniyle, Sigorta Şirketi'nin KPK karşılığına tekabül eden varlıklarını, diğer teknik karşılıkların aksine uzun vadeli yatırımlarda değerlendirmesi, finansal karlılığının artmasına ve öz sermayesinin gelişmesine katkıda bulunacaktır. KPK'miktarına tekabül eden varlıkların uzun vadeli yatırımlarda değerlendirilmesi aşırı rekabetçi piyasalarda faaliyet gösteren günümüz sigorta şirketlerinin karlılıklarını artırabilecekleri bir alan olarak görülmelidir. Aşağıda 3 ve 4'nolu grafiklerde KPK'nın uzun vadeli yatırımlara yönlendirilmesi durumunda yatırım gelirleri ve dönem karının gelişimi görülmektedir.

Grafik 3. KPK'nın uzun vadeli yatırımlarda değerlendirilmesi halinde yatırım gelirleri

Grafik 4. Teknik karşılıkların uzun vadeli yatırımlarda değerlendirilmesi durumunda elde edilen gelirlerin öz sermaye'ye etkisi

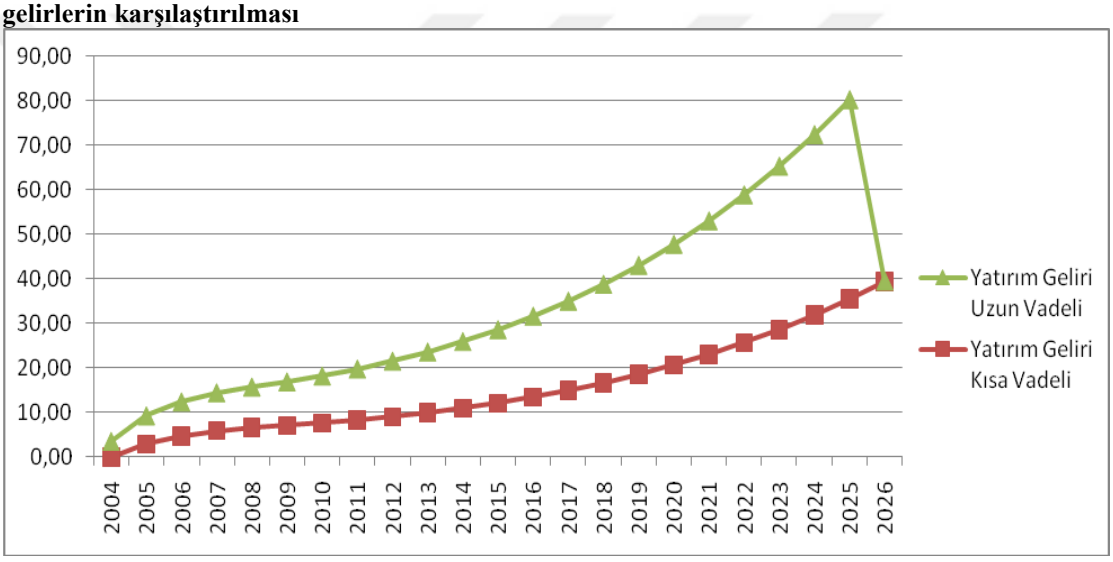

Aynı dönem içinde KPK'nın uzun vadeli ve yüksek faizli varlıklarda değerlendirilmesi durumunda özsermaye 1.868,2 milyon TL'ye ulaşmaktadır. Sigorta Şirketi'nin 2004-2026 döneminde KPK'na tekabül eden varlıklarını kısa vadeli

yatırımlar yerine uzun vadeli yatırımlara yönlendirmesi durumunda 65,31 milyon TL daha karlı bir pozisyonda olacaktır.

Aşağıdaki tablodan da görüleceği üzere Sigorta Şirketi'nin 2004 yılından 2026 yılına kadar devam eden süreçte yazılan primler üzerinden ayrılan KPK'nın kısa vadeli bir yükümlülük olmadığı dikkate alınarak Şirket varlıklarının KPK'ya tekabül eden kısmı uzun vadeli yatırımlara yönlendirildiğinde yatırım gelirlerinde giderek yükselen bir artışın sağlandığı görülecektir.

Grafik 5. KPK'nın kısa ve uzun vadeli yatırımlarda değerlendirilmesi halinde elde edilecek gelirlerin karşılaştırılması

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Sigorta şirketleri sadece muhtelif riskleri teminat altına alan ve rizikonun gerçekleşmesi sonucunda ortaya çıkan zararı tazmin eden kuruluşlar olmayıp, aynı zamanda üretilen primler vasıtasıyla ekonomik kalkınma için gerekli sermaye birikiminin oluşmasına da katkı sağlayan bir sistemin en önemli parçalarıdır. Sermaye birikimi ve kalkınma için gerekli fonların oluşmasına katkıda bulunan fonların uzun vadeli olması, hem firma bazında mali karlılığın artması bağlamında hem de genel ekonomi bağlamında avantajlar sağlamaktadır. Hayat dışı sigorta şirketlerinin; üretilen primler çoğunlukla bir yıllık poliçelerden oluştuğu için hayat branşında faaliyet gösteren sigorta şirketleri ve bireysel emeklilik alanında faaliyet gösteren şirketlere kıyasla, uzun vadeli fonları üretme imkanları sınırlıdır. Sigorta Şirketleri sigortacılık faaliyetinin yanısıra, ekonomik sistem içinde tasarruf sahipleri ile fon açığı olan kuruluşlar arasında aktarma görevini yerine getiren kuruluşlardır.

Sigorta şirketlerinde finansman, teknik anlamda alınan primler ile ödenen hasarların zamanlamasının sağlanması şeklinde tanımlanabilir. Genel ekonomi düzeyinde ise sigorta primlerinin yatırımların finansmanı bağlamında büyük rol oynadığı bilinmektedir. Bunun en güzel örneğini; 11 Mart 2011 tarihinde Japonya'da meydana gelen büyük deprem felaketi sonrasında, The Dai-ichi Life Insurance sigorta şirketinin varlıkları arasında bulunan Fukushima Daiichi Nükleer Santrali hisselerinin değer kaybetmesi sonucunda oluşan büyük finansal zararda görmek mümkündür. Global ekonomide sermaye yatırım işlemleri sigortacılığın temelini oluşturmakta, buna karşın sigorta işlemleri sadece bir fon bulma aracı olarak değerlendirilmektedir. Gelişmekte olan ülkeler kategorisinde bulunan ülkemizde ise sigorta şirketlerinin sermaye yatırım işlemlerinin temel fonksiyonu, önemli ölçüde sigorta müşterilerine karşı olan yükümlülüklerin sermaye varlıkları şeklinde tutulmasından ibaret kalmaktadır.

Finansman ile sermaye yönetimi arasında yakın bir ilişki bulunmaktadır. Firmaların mal ya da hizmet üretimi sermaye kullanımı sayesinde mümkün olmaktadır. Yeni ortaya çıkan finansman teorileri, sigorta işletmelerinin toplam faaliyetlerinin veya nominal mal ve hizmet akımlarının daha çok riskli bölümü

üzerinde yoğunlaşmaktadır. Bu bakımdan sigorta şirketi ya da işletmesi sadece bir sermaye alıcısı ve yatırımcı olarak çevresi ile ilgili ödeme akımlarını faiz ve kârlılık açısından incelemektedir.[1] Genel olarak teknik rezervleri karşılamak üzere yapılan yatırımlarda güvenilirlik, kârlılık ve likidite prensipleri ön planda tutulurken, aktif bileşiminde ve dağılımında tutarlılık sağlanmasına özen gösterilmektedir. Finansman teorisinin sigorta işletmelerine ilişkin bir başka yaklaşımı, sermaye kullanıcısı özelliğinin yanı sıra onu aynı zamanda kredi kullanıcısı olarak da değerlendirmesidir. Bu modelde sigortacı şimdiki ödemelerin gelecekteki belirsiz hasar ödemelerine karşı prim gelirleri ya da gelecekteki belirsiz girişlerle şimdiki kesin ödemelerin dengelendiğini düşünür. Bir başka ifadeyle, sigorta şirketleri sigortalılardan aldıkları belirli prim ve yatırılarından elde ettikleri gelirleri ile belirsiz hasar ödemelerini kullandıkları istatistiki yöntemlerle dengelemeye çalışmaktadırlar. Burada sigorta şirketlerinin girdiği işlerin belirsizliği ile yaptığı yatırımın arasındaki fark, getiri düzeyini belirlemektedir. Finans sektöründe, değişen bir piyasa durumu portföydeki belli bir tip yatırım ürününü aynı yönde etkilemektedir. Bu nedenle sigorta şirketlerinin yatırımlarındaki risk, aynı türden alınacak yatırım ürünlerini çoğaltmak yerine, çeşitlendirerek azaltılabilir. Yatırım portföyünde birbiri ile negatif korelasyonda olan yatırım enstrümanlarının bulunması halinde risk en az seviyeye düşürülebilir.

Sigorta şirketleri için varlıkların kalitesi ödeyebilirliğinin korunması ve likidite açısından oldukça önemlidir. Ülkemizde faaliyet gösteren Sigorta şirketleri varlıklarının büyük bir kısmını hazine bonosu, tahviller, hisse senetleri ve gayrimenkullere yatırılmaktadır. Bunların dağılımı ve kalitesi kaçınılmaz olarak varlıkların kalitesini ve gelir getirme gücünü belirlemektedir. Varlıklar hem yeterli getiri sağlayacak nitelikte hem de nakit gereksinimlerini karşılayacak kalitede olmalıdırlar.[2]

Sigorta şirketlerinde fon birikimi arttığında, söz konusu fonların farklı alanlara yönlendirilebilir. Ülkemizde sigorta şirketleri genel olarak ve faaliyetlerine uygun olarak yatırım politikalarında riskli varlıklara yer vermemektedir. Yatırım

[1] Berk Niyazi, **Finansal Yönetim,** 5. Baskı. İstanbul, Türkmen Kitapevi, 2000
[2] www.maliye.gov.tr/apk/dergisi149,28.09.2007

portföylerinde riskli varlıklar bulunsa bile bu miktar ilgili şirketin sermayesinin önemsiz bir bölümünü oluşturduğundan ve total olarak sigorta sektörü sermaye piyasasında oldukça küçük bir yere sahip olduğundan gelişmiş ülke piyasalarındaki istikrar sağlama fonksiyonundan da bahsetmek mümkün değildir. Sermaye piyasasında kullanılabilir fonlar uzun vadeli menkul kıymetlere yöneltilen yatırımlarla oluşturulmaktadır. Sigorta şirketlerince sermaye piyasasında yaratılan fonların tutarı prim gelirlerinin düzeyine bağlıdır. Bu da tabiki faaliyet gösterilen sigorta piyasasında Ülkemizdeki ekonomik ve sosyal koşullar nedeniyle prim gelirlerinin düşüklüğü sermaye pazarına yeterli fon akışını olumsuz etkilemektedir. Fon yaratma gücünün belirlenmesinde uluslararası karşılaştırmalarda ölçü olarak genellikle prim gelirlerinin GSMH'ye oranı alınmaktadır. Bu konuda bir başka gösterge ise kişi başına sigorta prim tutarıdır. Diğer bir ifadeyle kişi başına düşen sigorta prim gelirlerinin artması, öncelikle kişi başına güşen gelir seviyesinin artmasına bağlı olup sonrasında ise gelir dağılımınındaki adaletin sağlanması ile doğru orantılıdır.

Sigorta şirketlerinin karlılık anlamında başarılı ya da başarısız oldukları varlık ve sorumluluk bazında faaliyetleri değerlendilerek izlenebilir. Ancak, bu değerlendirme yapılırken şirketlerin yatırım portföylerinin yönetiminin toplam aktif pasif yönetiminin bir parçası olduğunu dikkate almak gerekir. Bu noktada iyi yatırım özellikle sigorta şirketlerinin teknik işlemlerden düşük kâr etmesi veya zarar etmeleri durumunda daha da önem kazanmaktadır. Günümüz sigorta piyasasındaki aşırı rekabet ve küresel ısınma nedeniyle oluşan katastrofik hasarlar sonucunda teknik kârlarda düşmenin olduğu dikkate alınırsa, sigorta şirketlerinin yatırım kararlarının daha dikkatli ve özenli alınması gerekiği kaçınılmazdır. Hatta daha ince bir detayı da hesaba katarak, yatırım kararın vergi sonrası getiri esasına dayanması gerekir. Bunun da ötesinde değerlendirme, sigorta şirketlerinin yatırım verimini etkileyen tüm gelir ve harcama kalemlerinin dengelenmesini gerektirir.[3] Bu noktada ülkemizde

[3] Berk Niyazi, **Finansal Yönetim**, 5. Baskı. İstanbul, Türkmen Kitapevi, 2000

sigortacılığının yeteri kadar fon yaratamadığı gibi elde edilen kaynakların da rantabl bir şekilde değerlendirilemediğini belirtmek gerekir.[4]

Teknik karlılığın azaldığı sigorta sektöründe, sermayelerini etkin bir şekilde kullanabilen ve modern yönetim stratejisi içinde aktif pasif portföyün birlikte kontrolünü yapabilen sigorta şirketleri finansal açıdan güçlü olacaklardır. Amacı geliri maksimum yapmak ve riskleri minimuma indirmek olan yöneticilerin, sigorta şirketlerini; aktif pasif yönetimi, hem aktif kalemlerinin hem de pasif kalemlerinin likidite, kârlılık ve güvenirlik konuları ekseninde yönetilmesi gerekmektedir. İş hacminin gerektirdiği optimum büyüklükte olması beklenen aktiflerin kalitesi, ödeyebilirliğin korunması açısından önemli olduğu kadar sigorta şirketinin gelir elde etme gücününü de belirlemektedir. Aktifler içinde bulunan ve optimum seviyede olması beklenen işletme sermayesi; şirketin tam kapasite ile çalışabilmesi, faaliyetine kesintisiz devam edebilmesi, iş hacmini genişletebilmesi, yükümlülüklerini karşılayabilmesi, likidite riskinin azaltılması, kredi değerinin artması, faaliyetini kârlı ve verimli bir şekilde yürütebilmesi için büyük önem taşımaktadır.[5]

Sigorta şirktlerinin sigortalılara teminat vermesi ve kendi varlıklarını devam ettirmesi sürecinde, verilen sigorta teminatları için teknik karşılıkların ayrılması ve bu karşılıkları kapsayan varlıklara yatırımlar yapılması ile yükümlülük karşılama yeterliliğinin (solvency margin) sağlanması yer almaktadır. Sigorta şirketlerinin teminat verdiği poliçe sahiplerine karşı sigorta sözleşmesine dayanan sorumluluklarını yerine getirebilmesi için yatırım yaptığı varlıkların sağlam ve akılcı yöntemlerle yönetilmesi, bunu yaparken de şirketin sorumluluklarının profili ve tam risk-kazanç profilinin göz önüne alınması gereklidir. Sigortalılara sunulacak sigorta ürünleri, underwriting, reasürans, yatırım ve ödeme gücü seviyesi gibi politika ve parametrelerin birlikte değerlendirilerek tam risk-kazanç profiline ulaşılmalıdır. Bir, Sigorta şirketinin hasar ödemelerinin büyüklük ve zamanlama tahminine bağlı sorumluluk profilini sigorta şirketinin yazdığı ya da ürettiği primin büyüklüğü,

[4] Alim Zurnacı,**Hayat Dışı Sigorta Şirketlerinin Fon Oluşturma İmkanları ve Yönetim Analizi,** Sakarya Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2007, s.73

[5] Fatma İnanç Karabıyık, **Hayat Dışı Sigorta Şirketlerinde Aktif Pasif Yönetimi**, Marmara Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi,2006,s.105.

çalıştığı branşlar belirleyeceği için varlık portföyü içinde yüksek derecede likidite ihtiyacı , sigorta şirketleri arasında farklılıklar gösterecektir.[6]

Sigorta şirketlerinde uygulanan varlık stratejisinin temeli, sigorta şirketinin vermiş olduğu teminatlar nedeniyle bünyelerinde oluşan sorumluluk profiline ve bu sorumlulukları zamanı gelidiğinde karşılayacak uygun varlık yapısı, varlıkların uygun sürede nakite dönüşmesi ve likiditeye sahip yeterli miktarda varlığı elinde bulundurmasına dayanmaktadır. Bu varlık ve borç ilişkisinin yönetimi, sigorta şirketinin ödeme gücüne ilişkin yatırım risklerinin uygun bir biçimde yönetimine bağlıdır. Sigorta şirketinin varlık ve borç analizi, belli piyasa senaryoları ve yatırım şartlarında varlık portföyünün esnekliğinin testini ve sigortacının ödeme gücüne olan etkilerini içermelidir.

Sigorta şirketleri, sorumluluklarının yapısına bağlı olarak değişen oranlarda dört temel finansal varlık türünü bünyelerinde tutarlar,

a) Hazine Bonosu, Devlet Tahvili ve diğer sabit getirili araçlar,
b) Hisse senetleri ve benzeri yatırımlar,
c) Mevduat ve benzeri yatırımlar,
d) Gayrimenkuller

Belli bir varlık portföyünün elde tutulması; sigorta şirketinin izlemek, ölçmek, raporlamak ve kontrol etmek zorunda olduğu teknik karşılıklar ve ödeme gücüne ilişkin yatırım riskini içermektedir. Düzenleyici otoriteler, teknik karşılıklara yönelik varlıkların türleri ve kapsamını sınırlandırarak ya da aktif ve pasiflere ilişkin bazı özel şartlar getirerek, sigorta şirketlerinin yatırım politika ve prosedürlerine kısıtlamalar getirebilirler. Ancak, düzenleyici ve denetleyici otoritenin yaklaşımı ne olursa olsun sigorta şirketinin yasal sınırlar içinde karın maksimizasyonu için sigorta şirketinin maruz kalabileceği risklerin değerlendirilmesi ve risk alma arzusuna dayanarak stratejik yatırım politikasını tanımlanması ve uygulaması gerekir.

[6]International Association of Insurance Supervisors, Insurance Principles, Standarts and Guidance paper, December 1999

Sigorta Şirketlerinin yatırım politikalarının belirlenmesinde, teknik karşılıklar ve bu karşılıkların yapısı çok önemli bir faktör olarak karşımız çıkmaktadır. Sigorta şirketlerinin ayırmak durumunda oldukları teknik karşılıklar, artan prim üretimine bağlı olarak artmaktadır. Prim üretimi arttıkça, kazanılmamış prim karşılıkları, muallak tazminat karşılıkları ve devam eden riskler karşılıkları artmaktadır. Primlerin artışı ile teknik karşılıkların artışı arasında doğrusal bir ilişki olmakla birlikte prim artışı eğer hasar/prim oranının yüksek olduğu branşlarda sağlanıyorsa bu durum muallak hasar karşılıklarının prim artışına göre oransal olarak daha fazla artışına sebep olmakta ve muallak hasar karşılıkları nedeniyle artan yükümlülüklerin karşılanması için şirketin varlıklarını kısa vadeli varlıklara ya da yatırım enstrümanlarına yönlendirmesine yol açmaktadır. Sigorta Şirketlerinin iki temel faaliyeti bulunmakta olup bunlar sigorta poliçeleri satarak prim üretmek diğeri ise meydana gelen hasarlar nedeniyle sigortalılara tazminat ödemektir. Hayat dışı sigorta şirketlerinde yazılan poliçeler genellikle bir yıl gibi kısa vadeli olduğu gibi, meydana gelen hasarların ödenmesi de yine kısa vadeli bir süre içinde gerçekleşmektedir. Sigorta şirketleri faaliyetlerini devam ettirirken özellikle sigortacılık faaliyetlerinden teknik kar ve yapmış oldukları yatırımlardan da finansal kar elde etme çabası içindedirler.

Son yıllarda dünyada olduğu gibi ülkemiz ölçeğinde de aşırı rekabet nedeniyle şirketlerin teknik karlılıkları düşmektedir. Mevzuata ilişkin yükümlülükler ve makro baskılar karşısında sağlam kurgulanmış bir aktif-pasif yönetimi, varlık portföyü dağılımı ve likidite planının can alıcı bir öneme sahip olduğu muhakkaktır. Bu sürecin şirket yönetiminin ayrılmaz bir parçası haline gelmiş olması nedeniyle yükümlülükleri etkin bir şekilde karşılayabilmek açısından varlık portföyünün dağılımında bütünsel bir yaklaşım geliştirilmesi ve risk yönetimi planlaması yapılarak bu planın sıklıkla gözden geçirilmesi gerekecektir. Diğer yandan global düzeyde faiz oranlarının düşmüş olması finansal karlılığı da önemli ölçüde ve olumsuz bir şekilde etkilemiştir. Bu nedenle sigorta sektöründe faaliyet gösteren şirketlerinin yükümlükleri olarak görülen teknik karşılıklarının; prim artışına bağlı ve nispi olarak daha az artmasını sağlamak amacıyla bir yandan hasar prim oranlarının düşük olduğu sigorta branşlarına yönelmek için çaba harcarken diğer yandan da

teknik karşılıklar içinde gerçek bir yükümlülük olarak değerlendirilmemesi gereken kazanılmamış primler karşılığına isabet eden varlıkların, faiz getirisi yüksek uzun vadeli yatırım enstrümanları içinde değerlendirilmesinin finansal gelirleri artırıcı etkisi olacağı düşünülmelidir.

KAYNAKÇA

KİTAP ve DERGİ

Genç, Ahmet : **Sigorta Şirketlerinin Mali Analizi, Erken Uyarı Sistemi ve Derecelendirme**, Ankara,TSB yayını, 2016

Zurnacı, Alim : **Dışı Sigorta Şirketlerinin Fon Oluşturma İmkanları ve Yönetim Analizi**, Sakarya, Yüksek Lisan Tezi, 2007

Demirtaş, Ceren : Yatırımların Riskleri Artarken, Getirileri Düşmekte, İstanbul, **Milli Reasüans T.A.Ş Reasürör 100.sayı**, 2016

Cummins, JD. and Derrig. RA : **Financial Models of Insurance Solvency**, Boston, Kluwer Ac.Publishers, 1989

Kaya,Feridun : **Sigortacılık**, İstanbul, Beta Yayıncılık, 2013

Altay,Engin : **Bankacılıkta Risk Piyasa Riski, Kredi Riski ve Operasyonel Riskin Ölçümü ve Yönetimi**, Istanbul, Derin Yayınları, 2014

Karabıyık, Fatma İnaç : **Hayat Dışı Sigorta Şirketlerinde Aktif Pasif Yönetimi**, Marmara Üniversitesi, İstanbul, Marmara Üniversitesi Yüksek Lisan Tezi, 2006

Güvel Enver Alper, Güvel Afitap: **Hayat Dışı Sigorta Şirketlerinde Aktif Pasif Yönetimi**, Marmara Üniversitesi, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2008

IAIS Committee : **On Solvency, Solvency Assesment and Actuarial Issues,** Final Version, Switzerland, Basel, 2000

IAIS : **Insurance Principles, Standarts and Guidance paper**, Switzerland, Basel, 2009

Ulaş, Işıl : **Uygulamalı Sigorta Hukuku Mal ve Sorumluluk Sigortaları** Ankara, Turhan Kitapevi, 1998

Sarıaslan, Metin : Sermaye Yeterliliğinin Ölçülmesinde Aktif Riski, İstanbul, **Reasürör Dergisi 79.sayı**, 2011

Milli Re. T.A.Ş : Sermaye Yeterliliğinin Ölçülmesinde Reasürans Riski İstanbul, **Reasürör Dergisi 77.sayı**, 2010

Berk,Niyazi : **Finansal Yönetim**, İstanbul, Türkmen Kitapevi, 2000

Usta, Öcal : **İşletme Finansı ve Finansal Yönetim**, Ankara, Detay Yayıncılık, 2005

Sigorta Denetleme Kurulu : **Sigortacılık ve Bireysel Emeklilik Faaliyetleri Hakkında Rapor,** İstanbul, 2015

Sigorta Denetleme Kurulu : **Teknik Karşılıklar Denetim Rehberi,** Ankara, 2016

Tiryaki, Tercan : Elemanter Sigorta Şirketlerinde Risk Föktörleri, **Reasürör Dergisi 63.sayı**, 2007

YASAL MEVZUAT

- 5684 sayılı Sigortacılık Kanunu
- 23/08/2015 tarih ve 29454 sayılı Resmi Gazete Yayınlanarak yürürlüğe giren Sigorta ve Reasürans İle Emeklilik Şirketlerinin Sermaye Yeterliliklerinin Ölçülmesine ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmelik
- Sigorta ve Reasürans İle Emeklilik Şirketlerinin Teknik Karşılıklarına ve Bu Karşılıkların Yatırılacağı Varlıklara İlişkin Yönetmelik

İNTERNET SİTELERİ

http://ec.europa.eu/internal_market/insurance/solvency2/study_en.htm

http://www.casact.org/pubs/forum/index.htm

https://www.casact.org/pubs/forum/93sforum/93sf105.pdf

www.maliye.gov.tr/apk/dergisi149,28.09.2007.